

Biblioteca Centrală Regională Hunedoare-Deva

„CREPUSCUL UNUI TRECUT APUS ARUNCA PRIN INTUNERICUL SECOLELOR RAZELE LUI CELE MAI FRUMOASE, ȘI NOI, AGENȚII UNEI LUMI VIITOARE, NU SUNTEM DECIT REFLEXUL SAU. DE ACEEA, DACĂ SERBAREA INTRU MEMORIA LUI ȘTEFAN VA AVEA ÎNSEMNĂTATE, ACEEA AR FI O DOVADĂ MAI MULT CUM CĂ EA A FOST CUPRINSĂ ÎN SUFLTEUL POPORULUI ROMÂNESC, ȘI S-A REALIZAT PENTRU C-A TREBUIȚ SA SE REALIZEZE”.

Ștefan Eminescu

(dintr-o scrisoare datată 3 (15) august 1871)

Sărbătorirea Putnei figurează în calendarul marilor aniversări culturale recomandate de U.N.E.S.C.O.

„SINT CELE MAI FRUMOASE DIN LUME”, declară specialiștii despre mănăstirile românești zidite în secolele XIV-XVI.

(„Express”, nr. 783 20-26 iunie 1966)

Proletari din toate țările, uniți-vă!

gazeta literară

Anul XIII, Nr. 28 (714), Joi 14 Iulie 1966

ORGAN SAPTAMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

8 pagini în 1 leu

DREPTATEA ÎȘI VA SĂRBĂTORI VICTORIA

Cele două declarații — cu privire la agresiunea S.U.A. în Vietnam și la privirea la întărirea păcii și securității în Europa — adoptate săptămîna trecută la București în cadrul Consfătuirii Comitetului Politic Consultativ al statelor socialiste participante la Tratatul de la Varșovia continuă să se bucure de un adinc ecou în opinia publică mondială. Ziarele, radioul, comentarii politici de pe toate meridianele, subliniază marea însemnătate internațională a acestor documente. Oamenii de pretutindeni, aparținînd unor diverse categorii sociale, oameni de convingeri politice sau religioase diferite, își exprimă sprijinul față de sincerul lor umanism.

Pașnic din fire, urînd catopirea și știind să-i dea întoaldea, de-a lungul istoriei sale, meritul răspuns, poporul român a înfierat plin de indignare încă de la început nerușinata agresiune a imperialismului american în Vietnam. Războiul odios pe care îl poartă acolo aproape 300.000 de militari ai S.U.A., încălcarea demnității și suveranității unei țări socialiste prietene, a normelor de drept internațional, a Cartei O.N.U., sfidarea de pe poziții de forță a unei mari părți a umanității, nu vor putea rămîne fără pedeapsă istoriei. (Nu de mult, unul din tinerii americani care și-au ars în semn de protest ordinul de chemare, amintea într-o declarație publică de consecințele posibile ale unui asemenea război; el a amintit chiar și numele orașului Nürnberg...).

Vulcanul de minie și revoltă care a izbucnit în lumea întreagă în urma bombardării celor mai populare centre din Republica Democrată Vietnam — cartierelor mărginașe ale capitalei acestuia și portul Haifong — și-a găsit o expresie directă, fermă, în Declarația adoptată la Consfătuirea de la București. Puternică afirmare a solidarității țărilor socialiste cu greu încercatul popor vietnamez, plină la înfrîngerea definitivă a agresorului, această Declarație a avertizat în modul cel mai serios guvernul S.U.A. asupra consecințelor imprevizibile ce se pot ivi de pe urma unor asemenea acțiuni pirateresti.

Partidul și guvernul, întregul popor român, conform poziției exprimate în numeroase documente, precum și în cuvîntările conducătorilor noștri, vor rămîne alături de poporul vietnamez pînă la victoria finală asupra agresorilor. Această poziție a fost răspicit reafirmată acum cîteva zile de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., care a exprimat hotărîrea noastră neclintită „de a intensifica sprijinul politic, moral și material pentru poporul vietnamez, de a face tot ce ne stă în putință pentru izbînda cauzei lui drepte”.

Iar dreptatea își va sărbători întoaldea victoria.

Aceeași luciditate politică, același înalt umanism caracterizează Declarația cu privire la întărirea păcii și securității în Europa, adoptată la Consfătuirea din București. „Relațiile dintre țările europene — se spune în Declarație — exercită o mare influență asupra situației din lumea întreagă. Nu trebuie uitat că cele două războaie, care au costat viața a zeci de milioane de oameni și care au provocat distrugerii imense, au pornit de pe continentul european.”

Fără să fie unul dintre cele mai întinse continente ale lumii, Europa a fost întoaldea unul dintre cele mai puternice centre ale civilizației mondiale. Aproape jumătate din statele acestui leagăn al civilizației sunt socialiste; creșterea unui climat de colaborare și bună înțelegere între toate țările, indiferent de orientarea politică și socială, răspunde pe deplin intereselor ambelor sisteme. Tendința de a pune capăt diviziunii Europei, pe care o remarcă în comentariul său un zicr francez, este proprie Declarației. Propunerile făcute în acest sens, relevînd încă o dată eforturile pe care le depun statele socialiste pentru a lichida urmările celui de-al doilea război mondial și a realiza un sistem de pace și securitate pe continent, demonstrează preocuparea permanentă a acestor state pentru destinarea internațională și

Tiberiu UTAN

(Continuarea în pagina 8)

Poemul Putnei

(„O postumă mai puțin?”)

„Ca mișca, mai corect în vara anului viitor (1960—na), se vor înalini două decenii de cînd, în primul volum al ediției critice Eminescu, drept a III-a anexă și sub titlul, și comod și provizoriu, *Poemul Putnei*, rețipream, folosind lucrarea memorialistică bucovineană T. V. Ștefanelli (*Amintiri despre Eminescu*, 1914, pag. 111—115), cunoscuta de atunci poemă *Inchinare lui Ștefan Vodă*”.

„Așa că, după ce pledam în favoarea paternității lui Eminescu, încheiam, cită vreme autorul fără de nume al superbului text nu-și trăda identitatea, în singurul chip cu putință, lăsînd un loc mai mult sau mai puțin larg și celelalte ipoteze a non-paternității: „Dar dacă totuși, adăugam, poema n-a e a lui Eminescu? Rămîne să vedem a cui e, pentru a i-o restituți cu toate onorurile, și pentru că e un veritabil tezaur, dar și pentru că a făcut obiectul admirației lui Eminescu. Și cercetarea trebuie să-și pună ca primă întrebare: Cine afară de Eminescu, dintre poezii noștri, putea, la epoca aceea, să scrie un poem de amploare, perfecțiune și înaltă inspirație a *Inchinării lui Ștefan Vodă*?”.

„Așa se prezenta pînă mai demună situațiunea acestei probleme a paternității *Poemului Putnei*, care n-o-a preocupat aproape douăzeci de ani și căreia colegul nostru prof. D. Murărașu, editorul folclorului eminescian, i-a adus mult așteptata dezlegare”.

„Dar dacă, idioala nu poate fi — cită vreme textul foaiei volante neascăl, ca dealtmîndri întreg maldărul împărțit de Eminescu la Putna, apare două zile numai după ceremonie, în *Telegraful* și sub semnătura D. Gusti, — smatorul de certitudini nu se poate, totuși, smulge dorinței de a cunoaște cît mai mult. Și în primul rînd: ce raporturi vor fi existat între tînărul de donazeci de ani pătura de frumusețe poemului și recita peiorului și omul politic, fost ministru al guvernului Goleșcu

În 1867, fost colaborator al *Albinei* și fost redactor al *Zimbrului*, acum în vîrstă de cincizeci și trei de ani?”

„Recitîți iarăși și iarăși superbul poem. Cu excepția celor patru strofe (15—18), de o atît de enigmatică valoare, restul e într-un tolu magnific și vibrant ca o catedrală din cîtece. Hotărît lucru: toate biografiile și bibliografiile lui D. Gusti, și Diaconovici și Rosetti-Max și Adamescu și alte ori mai fi, trebuiesc refăcute. Viitorul dicționar biografic al României și viitoarea antologie integrală a poeziei românești, trebuie să includă, chiar dacă un cit de mic dubiu cu privire la colaborarea lui Eminescu ar subsista, la un loc de frunte și *Poemul Putnei* și numele lui D. Gusti, autorul unuia din cele mai frumoase creațiuni din lirică românească. Așa cere dreptatea”.

(Extras din articolul *Poemul Putnei — o postumă mai puțin?*, apărut sub semnătura acad. Perpessicius în anul 1959).

După ce conchide asupra paternității *Poemului Putnei*, în 1959, acad. P. Panaitescu-Perpessicius ținea totuși să precizeze că „un cit de mic dubiu cu privire la colaborarea lui Eminescu ar subsista...”. Alții prolongeas dîlena apelînd în continuare la M. Eminescu, *Opere*, vol. I, ediția Perpessicius, București 1939 (vezi recitul articol *Putna — un monument al bogatelor tradiții de cultură și progres ale poporului român de Virgil Cîndeș*), deși acad. Perpessicius însuși, în urmă cu șapte ani, își infirma propria părere, scriînd „*Poemul Putnei* pe noul său titlu *La mormîntul lui Ștefan cel Mare de D. Gusti*” (*Lucofărul*, anul II, Nr. 1, 2/1959).

Publicînd în numărul de față articolul prof. D. Murărașu, ținem să rețipem în deplăni — așa cum cerea și acad. P. Panaitescu-Perpessicius — pe acela care a fost atîta vreme depozitar: D. Gusti, autorul *Poemului Putnei*.

Putna trăiește acum zile de sărbătoare. Bătrînelui locaș, cîltorie a lui Ștefan cel Mare, i se aduce o demnă cinstire, căci acest focar de frămîntare spirituală a întrunit viața morală, copiere și alcătuire de cronice, ateliere de calligrafie și miniaturistică, de pictură și sculptură în lemn, de țesătorie și broderie artistică de însemnătate deosebită. Comorile ce s-au păstrat de-a lungul secolelor, atestînd o veche cultură românească, aparțin și civilizației Europei.

Dar serbările de astăzi actualizează și problema așa-numitului *Poemul Putnei*.

Să reamintim pe scurt împrejurările. Societatea studenților români *România Jună* din Viena, care-și avea ca deviză versul lui Muresianu „Uniți-vă în cuget, uniți-vă-n simțiri” hotărîste un congres studențesc la Putna, la 15 august 1870, cu prilejul hramului mănăstirii. Războiul franco-german a făcut să se amîne serbarea de comemorare a voievozilor cîtor și congresul pentru anul 1871. În legătură cu aceasta, Eminescu publică, în *Convorbiri literare* din 15 septembrie 1870, *Notiță asupra proiectatei intruniri la mormîntul lui Ștefan-cel-Mare la Putna și în România*, din 15 august 1871, *Scrisoare d-lui Dumitru Brătianu*. Activitatea lui Eminescu nu s-a restrîns la atît.

Inițiatorul serbării n-a fost el, ci *România Jună*, el însă a dat ideea ca serbarea să fie folosită ca și prilej pentru un congres în care tineretul român de la universitățile din țară și străinătate să discute probleme în legătură cu cultura națională, să îndepărteze cauzele neînțelegerii și să ajungă la o unitate de vederi pentru pregătirea unui viitor rodnic.

Însuși Eminescu declara în amîntă *Notiță*: „Însă unul din cele mai mari defecte ale prezentului e tocmai starea de lucruri ce am caracterizat-o în liniile prime ale acestei notițe și trebuința cea mai mare ni s-a părut nouă că ar fi o singură direcțiune a spiritului pentru generațiunea ce crește”. Convîngerea din *Notiță* apare și într-o notă manuscrisă tot din epoca de studenție a poetului: „Cu cit sint mai multe direcțiuni ale spiritului într-o țară, cu atîta merg mai rău țara și poporul”. (Ms. Acad. 2285 f. 179. v.)

D. MURĂRAȘU

(Continuarea în pagina 7)

PAUZA MEA

N-auzi? E două noaptea. E vîntul prin grădina
Și în fereastră ta e tot lumină.
Ce-astepti? Odihna lumii a și-nceput de mult.
Șirul de ore moarte să treacă mi-l ascult.
S-au deșteptat cocoșii, s-a destrănat și ceața.
Îți cîntă deșteptarea și mînd dimineața.

Mai fuge după mine un gînd, cel mai ascuns.
La mine încă somnul odihnei n-a pătruns.

Ca să te simți mai ager în ziua care vine,
De dormi cîteva ceasuri ai să te simți mai bine.

Pierdute-n adormire nam ceasuri cîștigate.
Am vreme să-mi dorm somnul cît o eternitate.
Eu nu știu ce-i odihna. Mînd știe cucuoaia

Care-mi păzește noaptea, fereastră și odaia.
Tovarăș de noapte, de fiecare clipă,
Acoperit de blînda și gingași-a aripă.

Tudor ARGHEZI

Geneva, 25 iunie 1966

LECTURI INTERMITENTE (VI)

Întors la Cluj, după interludiul timișorean și după expediția iugoslavă, autorul se hotărîște, mai cu seamă după ce Margareta, frumoasa „fată din vitrină” îl dezamăgește, să-și caute o slujbă, o „lefterie”, cum ar fi spus Moșu din Ogra și, mai norocos decît în trecuta tentativă născătoare, e numit profesor de desen geometric la școala de ucenici din Cluj. E locul episodului pedagogic, de care pomeneam, și el e cuprins într-un paragraf al jurnalului, intitulat *Minile copiilor*, cu osebire prețios pentru victoria pe care un inexpert în pedagogie, însă un om de tact și de bun simț, o obține în ciuda metodelor poliștice. El aduce, paragraful acesta, un timbru cu totul diferit de majoritatea paragrafelor acestui jurnal, dominat de probleme de artă, de multiple iubiri și de tot atîtea înnuri pentru locurile natale, și reaminteste plăcerea, cu care pe vremuri, într-o epocă de pînă a învățămîntului, urmăream foiletoanele, strînsse apoi în *Insemnările unui belfer*, ale savurosului umorist și luminașului om de școală, care a fost Ioachim Botez. Cine a avut fericirea, dacă astfel se poate numi, să predice, la timpul acela, de pe o catedră, cunoaște spinoasa problemă a disciplinei școlare și, în primul rînd, pe aceea legată de învățămîntul profesional, cu ucenicii lui comerciali, industriali și a.m.d. Îmi amintesc de ipoteza, nereceptivitatea, și chiar somnolența, ce bîntuiau în cursurile de după-amiază la unele școli comerciale, ai căror elevi slujiseră dimineții prin birouri, prin întreprinderile comerciale, unde făceau practică sau bătuseră drumurile în calitate de curieri. Ucenicii lui Ion Vlașiu veneau de-a dreptul din ateliere, cu minile murdare, cu sufletele minjite de instincte, răzvrătiți împotriva patronilor și nu mai puțin împotriva profesorilor, pe care nu o dată îi amenințaseră cu bătaia. Cum strîciciunile, geamurile sparte și actele de indisciplină se țineau lant, direcția școlii recursea la ajutorul forței publice, instalînd la ușa fiecărei clase cîte un gardian, ce aplica, la cererea profesorului, asprele sancțiuni. Întîia grijă a noului profesor fu să se lîpsească de serviciile gardianului, pe care-l expediază, în hohotele de ris ale clasei, la cancelarie. După care le ține inauralul logos, și familiar, și înțelept, și convîngător, care ar merita, ca și întreg paragraful de altmînter, reproducînd în beneficiul pedagogilor de meserie: „Mă, copilor, iată ce am de spus: începînd cu ziua de azi eu sint profesorul vostru de desen. Am să vă învăț să desenați fără ajutorul gardianului. Un meseriaș care nu știe desena e un bilbil. Vrei să faci o piesă de mașină, un instrument, și se aduce un desen pe hîrtie, patru linii făcute cu creionul, cîteva cifre în centimetri: un bun meseriaș aruncă ochii pe hîrtie și înțelege. Se apucă de lucru, și în cîteva zile de muncă, piesa e gata. Voi înțelegeți ce vă spun eu? Desenul este graiul meseriașului. Dacă nu înveți desenul, lucrezi ca un năuc, strici materialul și nu faci nimic. Am să vă învăț să vorbiți cu compasul și n-o să vă fie greu. E o mare plăcere să desenezi. Uitați-vă la mine: Voi sintei strungari. Eu sint un mașinist. Am lipsă de surub. toate mașinile au lipsă de suruburi, se tocesc, trebuiesc înlocuite. Vin la voi și vă spun: Îmi trebuie un surub! Iată, îl desenez în fața voastră...” Și, în timp ce, urmărit cu încordată atenție, desenează la tablă, și după ce face o abilită incursiune în biografia sa de fost elev al școlii de meserie, de tipar și de mașinist, îi întrebă de-a dreptul: „Vreți voi să ne apucăm de lucru cu toată inima și să învățăm desenul?”. La răspunsul zgomotos afirmativ al clasei, profesorul are de adaos o observație. Desenul cerc cerătic, el nu poate fi făcut cu minile murdare, oricît minile „smolite”, nu albe ca ale domisoarelor de pension, și-ar avea rostul în atelier și n-ar displace profesorului. Și clasa întrebă, cu profesorul în cap, lese în curte, și timp de un sfert de oră își spală minile. După ce li se împart foile albe, primite cu bucurie, de parcă ar fi fost „chifle cu lapte”, începe lucrul. Lăsați, fără pază, profesorul se repede în cancelarie. Alarma de pătania gardianului, directorul se îngrozește. O inspecție la fața locului, în doi, în clasa liniștită, prînsă în vraja desenului, îi smulge întrebarea uitimă: „Cum ai făcut domnule?”. „Le-am vorbit cu căldură, răspunde profesorul. Copiii nu cer numai să fim mai învățați decît ei, dar cer înțelegere, puțină dragoste; ideea cu gardianul este sălbatică”. O conferință a profesorilor întrunită ad-hoc discută experiența tînărului dascăl, în scopul de a fi extinsă. Părerile sint împărțite și, în timp ce fostul profesor de geometrie de la Academia de arte frumoase, al tînărului dascăl, perora mai cu patimă, citînd niște de pedagogie celebră, geamurile cancelariei sint prefăcute în zăndari de pietrele zvîrlite din curte... și gardienii rămîn la posturile lor. Între cei ce aprobă experiența tînărului dascăl, e și criticul de artă Beneș (de a cărui fină siluetă, năvălitoră atît de curînd dispărută dintre noi, ca și de promitătorul său debut năvălitor, îmi amintesc cu emoție, care-l și felicită pentru că „a ști, va întîmpina decepții și una din ele ar fi putut fi cazul lui Ciasar, un vîlăgan din aceeași clasă, repetent, îndărătnic, leneș, ce, pe deasupra, e prins cînd proiecta, cu ajutorul unei praștii originale, nițuri în ceafa elevilor din fața lui, tulburînd liniștea clasei. Seos la catedrală pentru a-și primi pedeapsa, i se iau corpurile delictive, și pentru că nici unul dintre cei loviți nu are curajul să „nătuască” pe vinovat, ingeniosul pedagog scoțeste să procedeze cu același har al blîndeții: „Uite Ciasar, eu vreau să fim prieteni”, și întinzîndu-i o hîrtie albă: „Dacă poți desena un pătrat fără să murdărești hîrtia, nu numai că scapi de pedeapsă, dar îți dau nota 10”. Și experiența izbutește. Ciasar acceptă țigul, dar cum n-are creion, primește de la profesor un leu și e trimis să-și cumpere. Întors, ba și cu minile spălate, desenează nu un pătrat, dar un ire-

PERPESCIUS

(Continuarea în pagina 8)

Istoria lui Ștefan cel Mare

Istoria lui Ștefan cel Mare... a avut în urmă cu 62 de ani...

Note de lectură

cartea polemic. Imaginea lui Ștefan cel Mare... activități de editor a domnului moldovean...

lurile tuturor furtunilor, țara a avea nevoie de un pactic neadormit. Și el în acela, vitez, dar nu eprint, pe care-l cereau vermurile...

Ion CARAION: Eșeu

Ion CARAION: Eșeu

FLORENȚA ALBU: „Fata morgana”

Pentru Violeta Zamfirescu, „fata morgana” e o metaforă a copilăriei de altădată; pentru Florența Albu (mai puțin curcubă de senzații timpului ireversibil) semnifică drumul spre muni, adică spre zările înalte, de unde perspectivele panoramice sînt nelimitate...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

INDRĂZNEALA DE A SCRIE PIESE IN TREI ACTE

Ne consola gândul că e vorba totuși de o excepție când, cu două numere în urmă, semnalăm în revista Flacăra, două articole apărute la redacția rubricii de Informații culturale Memento de a se depăși pe ei înșiși, de a perora limitele unei misiuni pe care o ține, tot pe-aici de modeste, în străduința de a îmbina stirea seacă, la obiect, cu aprecierea mai largă, de ordin estetic, dar procedeu, în chipul celui mai curios cu putință, se generalizează. Rubricile de Informații ale altor publicații încep atunci să devină arena unor neașteptate bovarisme. Coloana de malcome vesti teatrale adăpostite, cum ne-am obișnuit de ani de zile, în Contemporanul, în clasica pagină 4-a, dă semne de neliniște, vrea să fie și ea citită; își lase brusc din malur. Nevoia de gestulație, menită să înfrângă monotonia vieții...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

REVISTA „UTUNK” LA 20 DE ANI

Se împlinesc douăzeci de ani de la apariția revistei Utunk, publicatie săptămânală a Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România. Utunk a adus o contribuție însemnată la înflorirea literaturii din patria noastră. De-a lungul celor două decenii de existență, printre participare activă a forțelor literare aparținând tuturor generațiilor, revista a izbutit să se impună ca o presență efectivă, dinamică a frontului nostru scriitoricesc, fructificându-și totodată o largă audiență în rândurile cititorilor de limbă maghiară din România. Se poate spune că ceea ce, străduindu-se să răspundă problemelor contemporane, exigențelor înalte ale publicului, s-a oglindesc în formă etică mai variate aspecte caracteristice unității noastre, și-a căutat un prestigiu binemeritat. De douăzeci de ani această populară revistă servete în chip eficient cauza literaturii noastre și se întregesc cu pasiune în climatul de efervescență al culturii socialiste îndrumate de Partidul Comunist Român.

În decursul anilor, paginile revistei Utunk s-au transformat într-o tribună de afirmare a talentelor. O pleiadă de poezii, prozatori, critici și publiciști, mulți dintre ei ajunși astăzi la deplina consacrare, au scris în opere de răsunet, au găsit la Utunk o ambianță favorabilă, fecundă. Revista a încurajat literatura de actualitate, inspirată de realitățile construcției socialiste, de universul spiritual al omului de azi, a stimulat formule artistice diverse, menite să reflecte, în expresia lor cea mai adecvată, caracteristicile momentului nostru istoric. Revistă literară, folioul, navela, schița au fost promovate cu precădere. Concursurile literare inițiate de revistă, întâlnirile și școlile organizate au dus la cristalizarea unor trăniciose legături între cititorii și creatorii și în același timp au contribuit la educarea numeroaselor talente tinere.

Există în coloanele revistei preocuparea de a urmări desăgurarea fenomenului cultural în ansamblul său, de a semnală și de a comenta, cu spirit critic, evenimentele vieții artistice, problemele teatrului, cinematografiei, artelor plastice, de a studia din perspectiva concepției marxist-leniniste tezaurul culturii și artei trecutului.

Un punct de onoare în programul publicației l-a constituit acțiunea perseverentă de difuzare a valorilor literaturii române, clasice și contemporane, prin tălmăcirii inspirate, de înalt nivel artistic, prin informarea multilaterală a cititorilor asupra fenomenului literar românesc. În felul acesta revista a inserat un aport remarcabil în consolidarea unității frățești a scriitorilor și într-un cuprinsul României Socialiste.

Cu prilejul aniversării a douăzeci de ani de la apariție, colectivul redacțional al Gazetei Literare adresează calduroase urări de succes, în activitatea sa, revistei elujene Utunk.

ULISSE GAZETA LITERARĂ

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

Edgar PAPU

Edgar PAPU

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

șă fie citită, și mai ales să fie înțeleasă. Ion Caraiion și se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci își vorbește în poezie, întru-tindu-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și născut cartea...

CONȘTIINȚA BUZEI: „Cronica literară”

De pe pământ, Constanța Buzea cultiva o poezie a amintirilor din copilărie, a frământărilor adolescenței, a unei conștiințe în descompuneri minime, cotidiene, o poezie simplă, stenică, primăvărată, luminoasă, fără stridențe, împletind elanurile virstei cu inclinația spre meditație. Într-un sens, era o lirică a cunoașterii, iscală din experiențe în primul rînd empirice, configurînd, în forme adecvate unui temperament cu aplicații spre confesie, o problematică relativ comună întregii generații de creatori ce nu cunoscuseră infernul războiului. Autoarea vădea sensibilitate, gust, putere de evocare, autenticitate, grație, echilibru, naturalețe, o anume siguranță a versului, însușiri ce o recomandau firesc atenției publice. De pe pământ concretiza o etapă dintr-o virtuală evoluție, un stadiu de căutare și cristalizări, o adevărată, un sistem de modalități preferate, într-un fel, un moment încheiat. Pentru că la ritmul naturii (cu excepția citorva poeme care amintesc prin tematică și viziune pacheata de debut) evidențiază o structură artistică în simț produsă numai de muză. Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria stare sulească. Poezia ei nu mai e nici altă de solară, nici altă de exultantă, de fînciar optimistă sau de cristalină, ca acum trei ani. Certitudinilor le-au luat locul, nu arareori, îndoiele, luminii orbitoare — clar-obscurul, împezișii — ceaia, expresii sigure — imaginea ușor obscură, torturată, sugerînd, în fond, un continut nu îndăjunos (fără o structură artistică în simț produsă numai de muză). Tendința actuală a Constanței Buzea (dar nu numai a ei) e de a evada din raza de atracție a fenomenului obiectiv, din ceea ce altădată reprezenta pentru ea un univers de miracol, și de a se refugia în sine, încercînd să-și definească, prin raportare la idei și sentimente generale, propria

(Urmare din pagina 1)

proșabul surub, și sub iscălitură notează, în chip de imputare la adresa celor ce-l lăsară repetent doi ani, clasa a patra, în loc de a doua. Realitate, la invitația profesorului să-i dea ca amintire praștia. Ciasar îi oferă desenul. „Il mai am printre hirtile mele și de cite ori dau de el, mă gândesc că e foarte greu să fii profesor” notează Ion Vlasiu și-n fraza aceasta, atât de simplă, ce ne-am permis a sublinia, stă nu numai concluzia acestui excelent episod pedagogic, dar și întregi capitole din istoria învățămîntului. Mai ales că, așa cum atât de just observă autorul, ocupațiile și preocupările tînarului dascăl, fiind de altă natură, un mai strîns contact cu clasa nu era posibil, și „indiferența” aceasta, elevul nu o iartă niciodată.

Prețuirea expoziției, a doua de la Cluj, ce se va deschide în ziua cînd gazetele anunțau sinuciderea Cristinei, enigmatice medicinistă, morfomană, cu inima împărțită între două iubiri: cele două comenzi, primite după expoziție, amîndună în fel de impropriu, aceea a profesorului de anatomie Emilian (și fie, căci dacă unele siluete ale jurnalului, cum s-a văzut, sînt numite pe numele lor, atîtea altele trebuiesc identificate, să fie care d-rul V. Papilian, nu numai profesor universitar, dar și autorul altor romane interesante?) căruia îi trebuia, pentru studenții săi, sculptura unei echeră, și aceea a prefecturii care dorea să înlocuiască stemele de pe fronton, rămase de la fosta stăpînire habsburgică, ceea ce făcea din sculptor „un Prometeu al stemei”, cum o spune cu acidă ironie, siluit și lucrare, autorul, ca un alt Michelangelo, sub bolta capetii sîntine, dar fără perspectiva de a scrie un amuzant sonet, ca mai marele său și imposibilitatea de a sincroniza, din cauza „stemei”, cele două tentative de vilegiatură ale Noriei — îl dezorientează oarecum, îl obosește, îl face să gîndească din nou la Ogra, unde nu mai fusese de doi ani, și-l aruncă în acea stare de spirit a destrămării, pe care cele câteva rînduri cu care se încheie prima parte a romanului o exprimă cit se poate de limpede: „Aveam să plec la Ogra, dar de ce anume nu știam. Imi era dor de altceva și acest altceva nu era nici lucru, nici ființă, nici sat, nici oraș, era doar ca o lumină mai departe, spre care mergeai cu ochii închiși, să te contopiești în ea ca să uiți...”. Și cu această înțelegere în crea de a doua parte a romanului Pămîntul, cu paradourile pierdute, reșate și în din nou pînărunder, nu strică să ne reamintim de unul din paragrafele primei părți, intitulat Satul. El pune într-un mod explicit problema unui proces de constituție, a raporturilor dintre sat și oraș, a prapăstiei ce le desparte, a obligațiilor pe care copiii de țară trebuie prin școli, ce-și uită de obârșie și live ruse de „coțoc și opinci”, le-ar avea, dar nu se gîndesc la ele, devenind astfel complicități burgheziei ce făcuse din sat „un simplu hambar de cereale”, și din rîndul cărora „ce poate face un scolar pentru sat” se spune într-un loc al jurnalului autorul nu se exclude nici pe sine. Pradă remușcărilor, el se încheie într-un dialog cu satul, ce nu-l iartă că l-a părăsit, și-l mustră: „Mă întreba de ce-am plecat? Ce rost avea viața mea la oraș, ce bine mare găsisem că s-a dat? Dacă-și fi rămas în sat, nu-și fi ajuns sculptor sîndul meu? Ce prostie, ca și cînd sculptura s-ar fi născut la oraș; ai uitat de unde ești? Păi noi ogrenii și lechintienii sculptăm de mii de ani... Da, stilul și porții, și crani care putrezesc sub ochii voștri. Eu vreau să fac monumente de bronz, de marmură. Sculptura e puterea omului peste veacuri”. Înstrăinare, punctată de orgoliu, pe care lungul stagiu ce va petrece la țară, și evenimentele cite-l vor însoți, o adinească și mai mult.

Reintorcerea la Ogra reîncepe cu aceleași vechi încintări, de acum pînărunder în valea Muresului; Ogra e același, chiar dacă o ușoară indolia îl încearcă („A crescut în sufletul meu și s-a înfrumusețat dar nu e frumoasă”); cată Muresului și a Bunei îl înfrumusețea fel de prietenească, cu toate că, în clipa soirii, nu află pe nimeni. Dar trebuie gospodăria nu merg ca înainte, și surusul luminat, dar trist, al Bunei, la fel cu surusul amar al Maicii Domnului din iconă, le prevestește. Nelu, feciorul Moșului și stilpul de nădejde al casei, a plecat, în chip de protest, cu nevastă-sa, la stăpîni, în București. Bătrînul nu se împacă cu inițiativa tinerilor, și cînd Nelu a învelit casa cu țigle roșii, frumoase după părerea Bunei. Însă mai scumpe ca patele, Moșu a dormit cu teamă, să nu se prăbușească peste el acoperișul, prea greu. Alți copii cer bani, și toți rîvesc împărțirea, încă din viață, a pămîntului. „Dacă împărțesc pămîntul, răspunsesse bătrînul unei intervenții a nepotului de la Cluj, murim cu toții de foame, că pămîntul puțin și copiii îi mulți, cînd și eu fine pase, că și tu ai dreptul la parte, nu cade nici cite două lugare la unul... Necazuri care fac pe Buna să-și dorească moartea, ca să lase locul tinerilor, nu însă și pe Moșu, care se voiește stăpîn și trebuie să se gîndească la toate, chiar și la cele neverosimile: la fetele măritate, părăsite de bărbați și pe care trebuie să le primească în casă, ba chiar și la acest nepot, orfan de părinți, crescut la el în casă, pe care el l-a dus la învățătură, pe care a sperat să-l vadă „mechanic”, care nu se însoară și nu se mai așează locului, umblînd de colo-colo, prin orașe, trăind, Dumnezeu știe cum, din sculptura lui, ce continuă să învețe, și dacă cumva „se scinteste” va trebui să-l „tie” și pe el, dar a cărui învățătură o prețuiește, totuși, ca și Buna, cu aceeași duioșie, căci acestui nepot îi lasă el „grădina cu alci” de lângă Mures, ca să aibă unde călî. Sînt doar citeva trăsături ale acestui caracter, în portretizarea căruia Ion Vlasiu, ca și în acela al Bunei, pune atîta minuție și atîta dragoste. Cetitorul va fi reținut și pînă acum bogăția de personaje și figurine, cite însuflețesc trilogia sa memorialistică, după cum, pentru a ne limita la romanul de față, mai mult, la această a doua parte a lui, știe ce atenție ar trebui acordată unor personaje ca: Nelu, cu hărnicia lui, cu puritatea lui de suflet, cu suferințele lui de slugă în București, la „domni” pe care Moșu îi detesta atît, cu darurile lui înnașcute, de cîntec și de joc, sau ca: Filoftei, paznicul viilor din Ogra, cu înțelepciunea lui așezată, poet al livezii („caie-sele au gustul locului”) și al podgoriilor, pe care le fereste, de răul oamenilor, cu o etică proprie („omul nu-i om dacă se gîndește numai la el”), după cum înțelege regretul că o iubire atît de castă, de ingenioasă și de profundă, în același timp, ca aceea a Katiei din Dileu, pe care se scapă de la înec, ca și pe mamică-sa, smulgîndu-le cu grele eforturi din apa „incolutoare”, cum ar spune Buna, a Muresului, e, din necesitate, sacrificată. Dar cetitorul mai știe, de asemenea, că paralel cu „idolii de lut”, Ion Vlasiu a sculptat și bronzuri și marmure, că la fel a procedat și-n galeria de imagini a romanelor sale și că, dacă nu i-a sculptat nici în lut, nici în lemn, nici în bronz sau marmură, cum însuși o spune, nici pe Buna, nici pe Moșu, i-a modelat totuși cu minuscule daltă a penitei sale, în două monumente, cum spune poetul, mai nepieritoare ca arama. Să contemplăm, deci, în trei din aspectele lui, unul din aceste monumente.

Cu gîndul, poate, și de a înlocui pe Nelu, vîru-său sculptorul se hotărăște să dea o mîină de ajutor Moșului, la coasă. Fru moasa intenție se soldază însă cu un eșec total. Nu numai că se scoală țirziu, că sparge, în drum spre hotar, ulciorul cu apă, dar toată demonstrația e parcă anume făcută să pună în lumină meritele de coșag ale lui Nelu, să-i sublinieze absența și să ilustreze aforismul, capital, rostit de Moșu: „Coasa nu-i pentru domni”. Cînd din iarba costită de Moșu lupturile singure par să ceară ajutor, și nimeni nu le aude, Ion Vlasiu notează cu umor aceste limpezi adevăruri: „Moșu e coșag, nu e poet. Poetul e în urmă, vine și el împiedicat. Nu ascultă coasa de fan-tezie. E ușor să stai la masa ta de scris, să preaslăvești în rime fericirea de-a lucra în boarea dulce a vîntului. Cu coasa în mîină îți fug nimele din cap, îți poameze mințile din încheieturi, și se umplu ochii de sudoare...”. Iar rezultatul acestei prime și ultime, zile de coșag, înainte de întorcerea lui Nelu, o săptămîină de junghieri și de zăcere. Ispitit, poate, de gîndul de a-și aduna bani de drum pentru Franta, dar și amăgit de ideea că numai așa s-ar putea lepăda de servitutea idolatră a „pămîntului”, sculptorul și vinde, cum făcuse mai înainte cu casa, și cele cinci iugăre din Lechința, lăsate lui de tatăl său, căzut în luptele din Galiția. Și deși, de rușinea Moșului, dublate cei cinci-sprezece mii cîți primise, acesta nu-și varsă mai puțin năduful, și se năpustește cu aceeași vehemență și asupra nepotului și asupra nesățioșilor de tilhari: „Cu treizeci de mii?”, își începe el tînguirea, plină de amărăciune, dar și de dragoste. „Hoți și tilhari! Nu le-a fost rușine să-ți fure pămîntul? Ai rămas cu coatele goale, vai de tine! Ai să mori într-un sant, flămînd și setos. Vai de tine și de viața ta! Învățătură? Ce învățătură îi aia? Să cioplești cu barda și să lucri cu tîna, nici o școală! În loc să ciștiți ceva, să-ți aduni pentru bătrînețe, nu vinzi și ciștiți altuia. Tu pe ce lume trăiești? Într-o zi cazi la pat bolnav și n-are cine-ți da un pahar de apă. Tu crezi că eu îl trăiesc pînă-l lumea? Am să mor, că-s bătrîn. Unde te mai duci tu atunci, la cine? Te duci la neamuri în Lechința? Hoții și tilharii c-au chinuit-o pe mama-ta pînă au băgat-o în pămînt. Nu-i rabde Dumnezeu, oameni nesățioși... În perspectiva acestor preziceri, drumul la Lechința, la pămînturile vindute, e mai puțin unul de pocălniță, cît unul trist, ca o procesiune de înmormîntare: a copilariei, a viselor ei, a trecutului.

Soarele mare se numește paragraful penultim, în care Ion Vlasiu povestește cu sobrietate, cu resemnare și cu emoție, agonia și moartea Bunei, și el este atît de bogat în nuanțe, de la vaietele fetelor la nedumerirea Moșului și pînă la izbucnirile lui împotriva doctorilor neștiutori, încît ar fi păcat să încercăm a-l parafraza. Ne mulțumim a transcrie cele patru stihuri, în care Ion Vlasiu a închis, ca-ntr-o inscripție tomblă, cu litere de aur, inima unei sfinte: „Sufletul bun și cald al Bunei / Primește-l Doamne în cerul tău liniștit, / Ea-ți aduce Tîe surusul ei atît de frumos / Și pentru Maica Domnului o schintăie roșie...”. Dar testamentul acestei inimi generoase aduce și dihonăia di tre moștenitori, pe care alina o temea Nelu, și-n piteile de toamnă, și-n ploaia atenească de o săptămîină, autorul părăsește Ogra și, o dată cu ea, și această etapă a jurnalului său. „Ogra, cu toate ale ei, avea să rămîină lângă Mures, și Lechința, să le găsească acolo, peste ani, statornice, cum nu puteam fi eu” — sînt ultimele cuvinte ale cărții și ele anuntă, clar, ca-ntr-o licărire de fulger, și zigzagurile etapei următoare.

CTITORII CONTEMPORANE

LEGENDARUL NORD AL MOLDOVEI!

„Cu adîncă amorie am vizitat minăstirea Putna unde se află lăcașul de vece și celui ce-a fost gloria Moldovei, scut de apărare al gîlii străbuna — Ștefan cel Mare, erou legendar, o căruia luptă și activitate închinată libertății și neamului patriei și poporului, împreună cu a altor mari domnitori ai țării, stă la baza țării României. Aceste lucruri evocatoare, care mărturisesc vechimea tradițiilor noastre de luptă, de cultură și civilizație, sînt o adevărată școală de patriotizm și încredere în forța poporului, care, stăpînîndu-se pe soarta sa, continuă astăzi glorioasele tradiții ale înaintașilor, construindu-și o patrie nouă, înfloritoare, socialistă. Împlinirea a 500 de ani de la zidirea acestei minăstiri este un nou prilej de a cinsti minăstirea tradiții patriotice ale poporului român”.

(Cuvinte scrise în Colecția de aur a Putnei de către Iovăniță Nicolae, Căpitanul și celălalt conducător de partid și de stat, care a vizitat regiunea Suceava).

Un funcționar pe Valea Fierului, spre minele de la Arșila și Nepoceni.

O plută trece prin bălățele spumegose ale Bistriței Aurii, ca să se furișeze prin gurile de la Zugreni și prin cataractele de la Toarcu.

Un vultur desopara ruinele cetății de scum de la Soceava.

O ciută în pădurea de la Adîncata, surprinsă în lumina farurilor de la masină, atînd o strună cu sunet doș de din Săuta Sătească.

Un lac, un lac albastru, un deal, un buciuc ce sună cu jale, un aed mitologic cu Arbelele lui Ieseu, un turn al lăcașului și citiva clopote vechi, iar departe de țară, în zăcea de deșert, ca două diamante rîzînd cerul, Pietrele Doamnei.

Clădit pe sensibile elemente, fabulos Nord al Moldovei! Dacă n-ai cunoscut deșertul și lumina Prutului, dacă n-ai fi intrat de multe ori în pădurea seculară de la Săteasca, dacă n-ai fi urcat muntii de miază-noapte, poate că mînașii industrialii nu s-ar împresiona atît și nu numai pe mine! Aici eram obișnuiți să căștim în călăile de piatră istoria străbună. Aici am meditat, am trăit sentimente ascunse. De aici am primit îndurări spre acest trecut care se păstrează tot fainic și ne-

arcuri și săgeți veninoase. Orașul vobozilor trăiește din plin și faima trecutului, și faima prezentului care îl face numele cunoscut. În numeroase țări ale lumii, ceea ce primim de sus, de pe platforma turnului Nebuise nu înțelegem decît primele mari elemente ale socialismului, ceea ce se numește într-un termen curent: etapa lufă. Fundații adînci, catarge de macarale, multe grîni metalice și pîni împinși în vînd desenată de pe acum în imediata vecinătate a corbuzelor din luncă alți giganți, oameni, la aceeași scară ca cei dinții, care se prăgîtesc febril pentru dublarea capacității existente a cetăților metalice.

Un pas peste cele trei obice ale Cîmpungului și dincolo de imensele turnuri ale Harăului, Valea Bistriței prefigurază același fenomen.

De la spăda lăcașului de acumulare Bîlaz sece urmasa rîul electricității și al chimiei a devenit rîul minierilor. Celebre localități cu plămăsc legendar răsărit în umbra alburilor de Oștra și Tarnăia, alburilor de Lepuș Ursului și Bîlza Popii. Drumuri din trei raioane se îndreaptă spre masivul Alunilor și spre minele de pirita și de cupru. Născuți cu un an înainte de vreme, și ele se pregătesc să-și dubleze capacitatea în cîmpul Sătească districților alți mînașii deșertului și a cîmpului să-a deschis o arteră în și muntele Botosanilor, cu țigăva arbei din țară, cel mai lung tunel, un coridor drept sau o gură de tun prin care decolivii trece urdui ca un obază. Trenuri mici, miniatu-rale, trenuri de lucru și trenurile de persoane trec din Valea Bistriței în Valea Sîrbii, la Tarnăia, unde se află stația de flotare a minerului. Aici, unde sînt descărcate trenurile de lucru, se face uzit cel mai teribil instrument pe

care l-am susținut vreodată, cea mai groasă fanfară. Sînt mari și grele de dinăun, înținate de țesut și acoperite în buncare și se rostogolesc în concasoare. Făcile de otel mestecă și zdrobesc roze metalice iar orlele mînașii prefăcut în putere nu poate fi asemănat decît cu un cutremur, cu explozia unui sir neîntrerupt de bombe, cu rostogolirea roților smulte din oșca unui vagon. Antielectro-bibera este o oșca de rezonanță care transmite peste sapte mii accoare acestă vibrație geologică și înfiora pădurea senilă de la Gămeș și Săteasca. Din moștile și din silurile de vîl ale flotației, alături mineral intră în amestec cu spa. Suvocile negre ale concentratorilor sînt înțate cu necl de moștile și împinse dintr-un bazin în altul. Lăcășurile metalușii au în masa luminoasă, baloanele metalice în voroșele smulțite, sub acțiunea reactivilor, sînt într-o vie agitate și capătă arome de vîșniță. Jos, după o cale dramatică, prefăcut în mîni partioșe și imboșgăit, mînașii la drumul turătorilor pe șoselele asfaltate ce coboară pe străvechile căi ale oșilor.

Fundații noi, stîlpi metalici, macarale, scrope și buldozere nervoase span și poveștea reconstrucțiilor e în plină desfășurare. Tarnăia a trecut în etapa a doua și cere mînașii alți spații pentru noi teme.

Privește de pe meterezele mînașilor, lucrurile Bistriței coboară în întrepr spre centrul Moldovei și fiecare din ele, ca într-un miraj lacustru, scăpărînd și întunecîndu-se alternativ în nuanțe de argint și de plumb, multiplică lăcașii statornice, ca pe un simbol al mînașii. Coșlău, Acoloșus, la Izvorul Alb, locul vînașilor domnitori de odinioară, el se profilează într-un albastru fierd, întins și neted ca marmura. În aval, cu ase-

manțoare forme geometrice, se însoară între deșuri lacustice și armonii de canale marșiene și scîpset de claviatură. Ele se repetă în serie, în sir, în clipă, în ritm de porțile Bicazului pînă la cheul Siretului, fiecare vorbind în limba sa despre putere și frumusețe. Sînt mici? Desigur. Dar cele douăsprezece centrale hidroelectrice în cascadă totală au putere instalată de 250 MW, întrecînd colosii din pleștii Carpaților (Arges 220 MW, Bicaz 210 MW). Centralele hidroelectrice de la Vădu și Bacău I-II se pregătesc să intre în funcțiune în acest prim an al cincinalului, încheiînd ultima etapă din sistemul de amenajări hidroenergetice al Bistriței.

Elementele industriale cresc întare vecii ctitorii.

Ca într-un mare arc de cerc, ca într-un letopisț alcătuit din minăstiri și cetăți, Neamțul și Văcătecul, Șihla și Săteasca, Secu și Apania vin cu întregul lor cortegiu de amintiri istorice să privegheze lumea uzinelor răsărită ca dintr-un descîntec.

De departe ne cheamă Valea Trotușului și legendarul stejar de la Borzești.

Cine ar fi cutez să se gîndească oare că aici, unde a rămas potcoave de cai tătărăști, unde și-au pierdut lătagăsele ienicerii și spahii lui Mahmud, cuceritorul Constantinopolului, unde trunchiul bătrînului stejar vorbește despre tragicul joc al unor copii de vobozii, aveau să ținească din pămînt muniți de metal pe mai bine de o mie de hectare, arborii de otel ai plantației de cauciu sintetic pentru sute de mii de autocamioane și tractoare. Combinatul chimic Rafinăria. Combinatul de cauciu Termocentrala. Sprîjinile pe sute de metri de sare, pe domurile de gaze naturale, uzinele chimice ale Moldovei au făcut să apară pe Valea Trotușului, ca și pe Valea

Bistriței, ample așezări muncitorești. Adevărată capitală a chimiei, Orașul Gh. Gheorghiu-Dej a întrecut de mult în număr de locuitori orașe cu vechi tradiție ca Suceava și Roman, Vaslui și Birlad.

Smulse din cadrul lor pastoral, cîmpile moldovenești cuprind mari perimetre industriale cu turnuri de granulare a azotului de amoniu, asemenea unor vase de ceramică, cu turnuri ce par de departe oale de lut aburide, cu impletituri nesfîrșite de conducte și țevi ce străbat văzduhul ca niște poduri. La Săvinești și Roznov oxizii de azot scriu pe cer cu peniță subțire litere galbene ca lămîia. Ca niște tobe ale unei orchestre gigantice, rezervoarele uzinei de fire și fibre sintetice fac să răsună văzduhul de sunetele triumfătoare ale hidrocarburilor aromate. Turlele argintii sînt telescoape care privesc de jos cerul de stele roșiiore în spațiu. Etapele noi vorbesc despre melancolie, despre caștucul stereospecific despre noi game de produse înscrise în repertoriul chimiei.

Cinci secole s-au petrecut din clipa cînd săgeata viteazului Ștefan cel Mare a fixat locul de altar al Minăstirii Putna, sub cupola căreia, legendar și simbolic, continuă să domnească și azi. În ceata de toamnă și în nopțile mînașilor, umbra lui trece peste cîmpia Vasluiului, iar pașii lui răsună în domurile chimiei la Suceava, la Tarnăia, la Roznov, la Borzești. Privesc cum se ridică din ruine propriile cetăți de piatră, ca să devină teatre ale istoriei, ctitorul Moldovei medievale ascultă zadarnic bătaia înceată din orologiul Neamțului, fiindcă timpul nostru comprimat nu se mai măsoară în secole, ci în etape dense, în fracțiuni electronice, în ritmice și febrile cincinale.

Traian FILIP

LOCAȘ DE-INVĂȚĂTURĂ

Locaș de închinare, locaș de-nvățătură
La ctitoria Putnei monahii-grămănci
Scriind letopiseșe, încovoiași stătura
Și veacuri după veacuri au adunat aici:

Comori de vivlii, slove în aur înflorate
Și îlmăciri în graiul pămîntului moldo
Din limba elinească și-a Rimului cetate.
Le-ncondeiau egumeni și meșterul zugrav.

Veneau învățăceii la ei, să aște care
Cum umblă stelen-ceruri și căpitanul lor
Măritul, sfîntul soare cum razele-și împarte
Cu dărmicie, ziua, iar noaptea doarmen-nor.

Și mai veneau la Putna cei tineri să învețe
Din neamuri din vechime și țări și depărtări,
Și înșelepe sfaturi, doftoricești povește
Și de la Omir grecul războinice-nîmplări.

Mai învășau școlarii s-adune și să scadă
Apoi să înmulțescă, să-mpartă rînd pe rînd,
Aflau cum coace bobul sub coaja de zăpădă
Și unde merg cocorii în stoluri mari zburînd.

Chilile din Putna erau un stup de-albine
Un zumzet lung, un freamăt de muncă și belșug
Duceau bătrîni stareași îndemnuri de mai bine
Și fitece călugăr trudea un meșteșug.
Cum știm de la Grigore Ureche, pană rară,
Biserica-nălțată cu grele cheltuieli
Purta pe dinăuntru, ba și pe dinafară,
Cu aur poleite, măiestre zugrăveli.

DESEN DE MIHAI SANZIANU

Se perindau pe ziduri martiri și mucenice
Gealații cu secure și diavolii cu furci
În gura de balaur ducînd, bătuși cu bice
Irozi în haine scumpe, și rigi țâțași de turci.

Pe tronuri, împărații cu aur pe vestiminte
Și lîngă ei arhangheli cu paloșul de foc,
Palaturi de porfiră din locurile sfînte,
Femei legate-n lanșuri, vindute-n iarmaroc.

Și-acele minunate icoane din scriptură
Zvirleau scînteie și pară și ape de azur
Și-n sufletul mulțimii spălat de orice zgură,
Turnau lumină nouă și zboruri de vultur.

Cînd Ștefan Voevodul și-a repezit săgeata
Spre locul unde sfîntul locaș va așeza
Zbura cu ea un cuget al tuturor: gloata
Gîndind la fel cu veacul și cu Măria-Sa.

Era o goană caldă și pretutîndeară
Ce s-a-nchegat puternic în piatră, plumb și fier
Cu veacuri cinci pe umeri, urcînd a vremii scard
Mărețul chivot umple al Bucovinei cer...

A monastirei turle cînd umbra și-și desfașă
Ocroitoare țării întregi și an de an
Se-nține peste plauri și crește, uriașă,
Și umbra-și împletește cu-a marelui Ștefan.

IULIE 1966

Victor EFTIMIU

Noaptea în morminte

Noaptea se-ngrăoa, puteznea, cocoiși împietri-
seră, în duzi și pe case, și cei de tînăchie și de
pămînt ar muriseră de mai multe ori, neputînd
să meară o singură dată. În fiecare noapte mai
murisera o dată. Nu vedea marginea satului, ea,
Anastasia. Era un întuneric de cîmîtir, rece și
stătut. Iapa lui Chifă, boțoasă, fătă, se auzea
în răstîmpuri cum gemea în bădătură. Singură.
Nu se vedea prin geam, noaptea era neagră ca
o gură de cătea cu puii aruncați în Dunăre. Iapa
lui Chifă, cînd să fete cu adevărat, pleni.
Crăpă. Cum mai crăpăseră și altele, rămîind pe
pămînt late. Singele îl sugea țărîna, repede, nici
n-apuca să se înnegrască. Nu văzu iapa lui Chifă,
bănuî cam pe unde se afla. Scăunele nu se de-
secură de masă, de nimeni. Toate erau totuna,
Negre. Noaptea înecase casa și bădătura, și satul,
totul, noaptea era ca o apă clocotită, pufă. Dulapul
pocnea din încheieturi, ca de reumatism. Poc, poc,
în răstîmpuri. Anastasia adormi și visă că-i că-
deau măselele și dinții din gură, ca niște mărgel.
Noaptea se lipise și mai tare de pătura, de păm-
înt, de ochi. Scrierea ușa, în țifti, ca o curvă
nemulțumită. În fiecare noapte crăpa o iapă. Sau,
de nu, ea, Anastasia, o visa pe cea care plînsese
cu o noapte înainte, sau cu două. Întîine mina
să la ulciorul cu apă de lingă pe băta, apă,
fară să vadă ulciorul. Nu-și văzu nici mina. Parcă
orbiseră toate. Parcă nici nu mai vedea, așa
era de greu întunericul. În primăvară, tot într-o
noapte orărbă ca asta, auzise spetezele scăune-
lor pocnind pe rînd, sec, de parc-ar fi pocnit
din degete cineva. Și venise un viscol negru și
trecură peste sat ca un trăsnet mai bolnav, mai
răgușit și mai puturos, dar ca un trăsnet. Și
omorisă toate vrăbiile. Dimineața văzuse păsări
moarte în salcîm, în pom, cu ghearele înțelepte
pe crengi, spinurate cu capul în jos. Cădura
venise repede și ele pătura în pom, negre.
Penele picau filifind, tulnd cu ele părți din car-
nea ce fusese odată vie. Brațeți mici spinzura
cu capul în jos, ca niște inimi putrede. Unele
fugură Dunărea, tremurînd. Noaptea apăle ei
era ca o punte, astupa cu negru locul dintre
malurile ei, care nu se vedeau. Privi pe fereaștră
și nu deosebi apa de uscat, Anastasia. Își amîni
seara cînd trecuseră de la sirbi încoace o sută
de inși, cu o sută de cai, fiindu-se de cozile
cailor. Se vedeau capetele cailor, coamele lor
ude. Și la doi metri aproape de botul cailor, de
coama lor, în urmă, un cap de om. Un cap de
cal, un cap de om. Se liniștise apa. Grănicierii
români, cei doi, îl văzuseră. Dar nu-i văzuseră.
Ei îi priveau cum ies din apă, apoi ei și oamenii
pe întuneric, și cum se pierd în pădure ca într-un
vis. Ducînd în spate ce deuceu. Cei doi grănicieri
români parcă-l pîndeau, și parcă nu pe el și
pîndeau. Se scuturaseră ca pe mal, coamele se
zbrîliseră parcă. Și oamenii strănuseră, ului, iar
caii, tot ului. Jos la groaza răului, frigul. Se
acoperi cu pătura plină sub bărbie. Într-o zi de
tîrg la Severin auzise o cucuvea cîntînd cum
cînta ea, cucuvea, pustelnica. Zbură peste străzi
și lumea o sculpa și da după ea cu pălărie,
toate străzile erau pline de pălării aruncate în
aer, toate și în piață, lingă hală, tot aruncaseră
cu pălărie după ea. Cucuvea își pierduse
locul, inebunise. Dunărea boborosea neagră și nu
se vedea prin geam. Trecea ca o pasăre, nevăzută.
Noaptea nu se văd nici măcar păsările. Doar
pisicile. Ochii lor roșii, de putregai, se văd. Pis-
cicile miunau în răstîmpuri, ascunse. Nu erau în
luna lor. Pereții păreau de aramă clocotită. Masa
de sulf opărit, fără culoare. O pipă și i se păru
străină. Deschise fereaștră. Frunzele nu se mișcau,
încrămeniseră. I se păru că toate sînt din fier,
lunzule și copaci. Și bădătura, și pari galbeni,
dunărea era de argint viu, moale ca o
umbră și tăcută. Cerul era fără stele, de cărbune,
jos. Se culcă. Emil plecase și murise departe.
Îi venise acasă numele, pe o hîrtie motolotită.
Cu el trăise o vară, vara dinainte plecării lui.
Noaptea dormeau amîndoi într-o cămașă.

Închise fereaștră. Miștele se spurcau prin curte,
pe lingă ușa, prin casă, umbrau cufurite. Peste
tot. Cine era Jarco Despotovici? Nu-l văzuse.
Auzise de el. Adormi. După Emil plînsese sper-
tîind lumea. Îi visă. Plîngea înima în ea, în
somm. Se trezi. Cînd cîntă hîrtia, se înecase de-o
tuse seacă. Nu scosese o lacrimă. Apoi înțele-
se. Plîngea înima în ea, ca copilul de trei zile
acum. Nu plînsese. Băta apă. Și apă și vîete
nesăturată, adîncă. De parcă îl ardea o mîngie.
Se sufoca, n-avea aer. Deschise fereaștră. Întuneric
îngropat totul, de parcă nu mai exista nimic.
Ochii nu mai deosebeau nimic. Ca într-un mor-
mint viu. Ar fi aprins o luminare, dar nu era
voie. Nici lampa nu putea s-o aprîndă. Interzis.
Dar ca să trăiești trebuie să ieși din casă și să
aprinzi focul în curte, Anastasio, își spuse. Hai,
du-te, Anastasio. În bădătură e mai mult aer.
Poate. Nu e așa stătut. Poate. Să ardă ceva, să
facă lumină cumva, să poată să-și aprindă
cîntă. Cîntă în curte. Să-și aprindă prosopă,
via. Dar nu iesi, îi fu frică. Avea uși închise
cu cheia, cu drogul; și în dreptul lui punea
seara dulapurile și masa. Ferestrele aveau cer-
vele. Știa ea de ce-i este frică. De omul cu ha-
tere. În fiecare dimineață îl vedea în curtea școlii
fugînd desculț pe iarbă. Și apoi ridicînd halterele.
De el, și nu numai de el. Noaptea era liniștit
și blînd dar ca o mișcă de blînd. Adormi încet,
cu gîndul la frunza ce-o văzuse ieri cuprînsă de
moarte pe margini. S-a rotea frunza. Frunză de
oud. O otrăvă galbenă, mîncă din ea. Lumină
aprinse la capăt. Pe Dunăre, convol. Treceau ci-
mîntre întregi. Și treceau și morți tineri. Și n-avea
mal de care să se apropie, de care să se
lipească și să rămîna. Se desprinsese și malurile,
Dunărea se lăța. Un vaiet lung. Și luminări
plîind, arzînd. Pămîntul parcă nu mai era păm-
înt, parcă nu mai era al cuiu, nu era nici un
pas de om pe el, nici o mină nu se întindea de
pe mal să oprească convolul, să-l tragă la mal,
să-l prîpănească. Se sfărîma pămîntul. Și morții
au nevoie de pămînt în care să zacă, să nu-i
ducă apa, să nu-i înecă, să nu le stingă lumî-
nările. Parcă erau ai nimănui, morții. Pămîntul

cu morții fugea pe Dunăre la vale, toată țara
curgea pe apă în jos, curgea și nu se mai vedea,
se pierdea din ochi, se pierdea. Urlă Anastasia,
să oprească bărcile de pămînt, mormintele. Uria
de se stînsă toate lumînările și se oprî plînsul.
Se trezi. Vise de noapte, Anastasio. Visea mor-
minte vechi, morminte proaspete. Noaptea nu se
cîntea. Noaptea parcă adormise, de-aceia nu se
mișca și nu se mai termina. Ca o curvă obosită.
Cloc, cloc! Bătea cineva în geam. Nu se vedea
cine. Cloc, cloc! Da, și luna era o parte care nu
se vede, partea de dincolo. Dar ca să ajungi
cumva să vezi partea aceea de dincolo, trebuie
întîi să vezi partea care se vede. Altfel oricît
ai căuta luna n-o s-o găsești. Cloc, cloc! Nu se
vedea nimic. Poate bătea la altă casă în geam.
— Anastasio...
— Cine e?
— Eu, deschide.
Vorbă pe soptite și nu înceta să bată cu
degetul în geam. Deschise fereaștră. O boare intră
în cameră, ca o vulpe.
— Deschide ușa, te rog, Anastasio...
— Cine e?
— Eu, cine să fie? Eu, Emil.
— Cine?
— Eu, nu te prefăcu! Nu-mi cunoști glasul?
— Nu-ți cunosc glasul.
— Fiindcă vorbești încet.
— Oare?
— Nu mă vezi?
— Nu te văd.
— Haide, deschide ușa...
— Privi mai bine afară. Emil nu se vedea. Era
întuneric. Doar vocea îi se auzea, clară.
— Nu-ți deschid.
— Dar eu sînt, pe cuvînt, uite mina mea, n-o
recunoști? Și ea simți o mină în miștile ei.
De fapt și ea întinse mina. Erau degetele lui
Emil. Toate părți.
— Știu că ești tu, dar nu-ți deschid. Pleacă,
zise și-l lăsa mina din miștile ei. Du-te!
— Te iubesc, Anastasio.
— Hai, du-te!
— Zău, Anastasio, zău!
— Du-te, du-te!
— Voiai să mor acolo? Am fugit, pentru tine
am fugit.
— Vrei să spui toată poezia?
— Nu e poezie. Ce-am avut eu cu ei? Nimic.
Azi fugis din fața lor. La un atac îngrozitor.
M-am dat mort. Foarte bine. O să mă lase în
pace, n-o să mă caute. Voiai să mor ca un erou?
— Nu vorbi prostii.
— Am fugit, da, am fugit. Și-am stat ascuns
în sat. Și-o să mai stau. N-ai vrea să fie așa?
— Aș vrea, aș vrea, Emil...
— Atunci de ce nu deschizi?
— Pentru că nu e așa.
— Îți amîntesci, ne culcam amîndoi într-o că-
mașă.
— M-ai mințit, Emil.
— Nu, zău, nu, nu, te-am iubit.
— Poate, la început. De frică c-o să mori
pe-acolo și n-ai iubit nici o dată. Poate m-ai iubit
din frică, dar asta nu e dragoste. S-a văzut mai
pe urmă, cînd m-ai mințit. Cînd m-ai mințit și
pe mine c-ai murit. Cînd m-ai trimis și mie
vestea, ca să știe lumea și din gura mea c-ai
murit.
— Ce voiai să fac?
— Să nu mă minți. Adică să mă iubești. Hai,
du-te. Dacă mă iubeai, îmi spuneai curat de ce-ai
plecat de-acolo, și eu te ascundeam, dar tu,
Emil, tu...
— Îți amîntesci cămașa cu rîuri și noaptea alea
cu lună galbenă, cu lună plină la fereaștră, cu
luna jumătate, cu luna ca seacă?
— M-ai mințit și cine mințe o dată, mai mințe.
— Așa a zia tata să-ți spun... Dacă tu mă
apuneai?
— Cu să te spun?
— Ei, cui...
— Hai, pleacă, pleacă, acumă vād că mă și
insuși! Și încep să închid fereaștră.
— Tata a zis, nu eu.
— Îți amîntesci și ce zicea el, ce-aveam eu cu ei?
Dar tu ai crezut în ce zicea el de nu mi-ai spus,
de te-ai ascuns. Și-acuma mă insuși că te piram...
Dar cui să te piară, Emilie? Cui? De ce nu te-ai
întrebat?
— Te...
— Nu fă pe cățelșul, Emilie, n-are rost. Gata.
Și închise de te fereaștră.
— Ai pe cineva, asta e... Îi ai în casă, de nu
deschizi.
Of! Era oare gelos? Ori vrea să împartă pă-
tura cu mine? Nu-i mai răspunde. Se culcă. Nu
aude plînd. Cum n-ai auzise venind. Poc, auzi
cîzînd. O icoadă. Căzuse de pe peretele dinspre
bucătărie. Apoi auzi o buburîțat îndepărtat, ca
de grenadă. Și răpîdit de mitralieră. Într-o noapte
căzuseră toate icoadele de pe pereti. Ca la cu-
tremur. Nu fusese decît o luptă. Unii ziceau a
doua zi că pe pămînt sîrbesc, alții că pe pămînt
romănesc fusese luptă. Căzuse acum icoadă de
lemn. Un cutremur o cutremură, parcă cutre-
murul creștea din inima ei; parcă era acolo și
asa o cutremură de-îi diridua miștile și-îi dir-
idua dinții; și cutremura și toată casa, de se-
auza icoadă cum se abește de podca ca o mîngie.
Sau îi se părea el? Sau viza? Era o singură
noapte? Ori mai multe nopți la rînd? O mie
și una de nopți sau o singură noapte, sau într-o
singură noapte. Nu putea dormi. Dar nu se putea
dormi. Se-avea iapa lui Chisăr fîntînd. Cocoișii
nu se-aveau. Ea era tot chinat un sat de lingă
Dunăre, mai jos de Turnu-Severin, dincolo de
ostrovul codrului, dincolo de Gruia. Dacă cînta
cocoișul, se-avea în trei țări. La noi și la sirbi,
și la bulgari. Și se-aveau și cocoișii de pe malul
lor cînd cîntau. Cătrîna, vechi, știa povesti,
și n-avea seara le spunea, în drum. Băieții
săreau peste baldăușuri. Fetele ascultau, pe buza
șanțului, ce zicea Cătrîna. A fost odată ca nîci-
odată. Nu, niciodată nu începea așa. Ea zicea:
să vă spun povestea cu vaca neagră a lui Craișau.
Să vă spun povestea cu oiștea Carului Mare?
Spune-o. Păi, ascultați. O muiere amară venea
odată cu caru pe lingă pădurea de la Drăguțoaia.
Boii trageau greu, că era caru plin cu lemne.
Muierea ce s-a gîndit? Nu mai mă urc și eu
în car, pe și așa boii de-abia mai răsufă. Greu-
tate mare pe sufletele lor. Lemne, caru plin.
Merg pe lingă boii să-îi mai înderm cu vorba.
A luat funia din coamele boilor și mergea așa
pe lingă ei tot vorbind cu ei.
— Hai cu mama, mai oameni.
— Hai, cea, cea, suflute.
— Stă mă, stă.
Odată i se păru femeii că boii care pînă atunci
de-abia păseau, trag mai bine. Era o femeie sin-
gură, fără om la curte și la casă, cu o țîrlă
de copii. Băgă ea de seamă de o vreme că
boii întinșeseră pașii. Și din ce în ce mai iute
mergeau. Unu din boii cîrmîi o dată spre cea
și o văzută că vin după el și lupii. Atunci văzu
și muierea că venea după el o halță de lupi ur-
lînd. Plîmzînd, în goană. Numai boii știa îi avea.
Și copiii așteptau. Și carul era plin. Și oricît
ar fi fost frica de mare, mai repede p-ar fi putut
merge. Lupii, lupi. De frică, muierea a zis:
— Doamne, ce mă fac? Caru e greu ca păm-
întu, ca toată lumea asta e de greu, ce mă fac?
Mai repede nu pot. Doamne merge, că grele sînt
lemnele, c-a fost viață în ele și mai este, și
toate sînt grele, și viața copilor mei așteaptă.
Doamne! Nu mă lăsa, Doamne.

Și Dumnezeu a ridicat-o cu caru cu tot spre
cer. A pomic în zbor, trecînd lin peste lume,
cu boii și cu carul. Și de atunci se vede femeie
lingă boii, și se vede oiștea, proțapul, spre cea.
Oiștea, cîrmîi spre cea. Cum a cîrmîi-o bou
cînd a văzut lupii.

Pe cer acum, nici o stea. Parcă se întorseseră
toate cu fața dinspre lume. Parcă și ele in-
traseră sub pămînt, cu lume cu tot, cu paduri
cu tot, iarba se făcuse de sticlă, păsările de
pămînt ars, reci și moarte. Răsuna a gol, ca într-o

sală părăsită. Totul împietrișe. Și dimineața nu
se arată. Adormi. Și se trezi într-un fel de vîiet
înbășuit. Pocnea departe ceva. De parcă noaptea
se spărgea încet ca o gheață. Ceva părea că se
deslipește greu de pămînt. Nu era decît somnul
de dimineață, greu. Cînd te scoți și adormi și iar
te trezești. Ai privi, privi, și întîi văzu obiectele
fără culoare. Vedea cum vine greu dimineața
peste somnul ei nu prea dormit. Și cum se ridică
și ea din pat și plecă spre lumina mai înaltă
de la fereaștră, văzu și afară întîi mîrgînile lu-
crurilor, tot ce era fără culoare, și de-abia cu
timpul, încet, lumea începu să prîndă culori, și
ea să vadă culorile.

II

Drumul, pustiu. Prin curți se auzeau pași gră-
biți, nevăzuți. Undeva guîta un purcel. Pe lingă
școală. O diră adîncă, prin praful drumului. Pur-
celul, injunghiat, își înecă glasul.
— Nu te du, Anastasio, auzi.
O tufă de liliac se mișcă în grădina lui Pa-
jura Sever, cel mort cu demult. În curtea lui
Ghiță Uscat, plutea rușina, sub streșină, răs-
turnat. Uscat pluteze departe, în alt pămînt.
Stoicovici avea obloanele trase la cîrmînd. El
n-avea perdele la geamuri, avea obloane. Dacă
era soare, tragea obloanele să aibă somn liniștit;
— Dar eu sînt, pe cuvînt, uite mina mea, n-o
recunoști? Și ea simți o mină în miștile ei.
De fapt și ea întinse mina. Erau degetele lui
Emil. Toate părți.
— Știu că ești tu, dar nu-ți deschid. Pleacă,
zise și-l lăsa mina din miștile ei. Du-te!
— Te iubesc, Anastasio.
— Hai, du-te!
— Zău, Anastasio, zău!
— Du-te, du-te!
— Voiai să mor acolo? Am fugit, pentru tine
am fugit.
— Vrei să spui toată poezia?
— Nu e poezie. Ce-am avut eu cu ei? Nimic.
Azi fugis din fața lor. La un atac îngrozitor.
M-am dat mort. Foarte bine. O să mă lase în
pace, n-o să mă caute. Voiai să mor ca un erou?
— Nu vorbi prostii.
— Am fugit, da, am fugit. Și-am stat ascuns
în sat. Și-o să mai stau. N-ai vrea să fie așa?
— Aș vrea, aș vrea, Emil...
— Atunci de ce nu deschizi?
— Pentru că nu e așa.
— Îți amîntesci, ne culcam amîndoi într-o că-
mașă.
— M-ai mințit, Emil.
— Nu, zău, nu, nu, te-am iubit.
— Poate, la început. De frică c-o să mori
pe-acolo și n-ai iubit nici o dată. Poate m-ai iubit
din frică, dar asta nu e dragoste. S-a văzut mai
pe urmă, cînd m-ai mințit. Cînd m-ai mințit și
pe mine c-ai murit. Cînd m-ai trimis și mie
vestea, ca să știe lumea și din gura mea c-ai
murit.
— Ce voiai să fac?
— Să nu mă minți. Adică să mă iubești. Hai,
du-te. Dacă mă iubeai, îmi spuneai curat de ce-ai
plecat de-acolo, și eu te ascundeam, dar tu,
Emil, tu...
— Îți amîntesci cămașa cu rîuri și noaptea alea
cu lună galbenă, cu lună plină la fereaștră, cu
luna jumătate, cu luna ca seacă?
— M-ai mințit și cine mințe o dată, mai mințe.
— Așa a zia tata să-ți spun... Dacă tu mă
apuneai?
— Cu să te spun?
— Ei, cui...
— Hai, pleacă, pleacă, acumă vād că mă și
insuși! Și încep să închid fereaștră.
— Tata a zis, nu eu.
— Îți amîntesci și ce zicea el, ce-aveam eu cu ei?
Dar tu ai crezut în ce zicea el de nu mi-ai spus,
de te-ai ascuns. Și-acuma mă insuși că te piram...
Dar cui să te piară, Emilie? Cui? De ce nu te-ai
întrebat?
— Te...
— Nu fă pe cățelșul, Emilie, n-are rost. Gata.
Și închise de te fereaștră.
— Ai pe cineva, asta e... Îi ai în casă, de nu
deschizi.
Of! Era oare gelos? Ori vrea să împartă pă-
tura cu mine? Nu-i mai răspunde. Se culcă. Nu
aude plînd. Cum n-ai auzise venind. Poc, auzi
cîzînd. O icoadă. Căzuse de pe peretele dinspre
bucătărie. Apoi auzi o buburîțat îndepărtat, ca
de grenadă. Și răpîdit de mitralieră. Într-o noapte
căzuseră toate icoadele de pe pereti. Ca la cu-
tremur. Nu fusese decît o luptă. Unii ziceau a
doua zi că pe pămînt sîrbesc, alții că pe pămînt
romănesc fusese luptă. Căzuse acum icoadă de
lemn. Un cutremur o cutremură, parcă cutre-
murul creștea din inima ei; parcă era acolo și
asa o cutremură de-îi diridua miștile și-îi dir-
idua dinții; și cutremura și toată casa, de se-
auza icoadă cum se abește de podca ca o mîngie.
Sau îi se părea el? Sau viza? Era o singură
noapte? Ori mai multe nopți la rînd? O mie
și una de nopți sau o singură noapte, sau într-o
singură noapte. Nu putea dormi. Dar nu se putea
dormi. Se-avea iapa lui Chisăr fîntînd. Cocoișii
nu se-aveau. Ea era tot chinat un sat de lingă
Dunăre, mai jos de Turnu-Severin, dincolo de
ostrovul codrului, dincolo de Gruia. Dacă cînta
cocoișul, se-avea în trei țări. La noi și la sirbi,
și la bulgari. Și se-aveau și cocoișii de pe malul
lor cînd cîntau. Cătrîna, vechi, știa povesti,
și n-avea seara le spunea, în drum. Băieții
săreau peste baldăușuri. Fetele ascultau, pe buza
șanțului, ce zicea Cătrîna. A fost odată ca nîci-
odată. Nu, niciodată nu începea așa. Ea zicea:
să vă spun povestea cu vaca neagră a lui Craișau.
Să vă spun povestea cu oiștea Carului Mare?
Spune-o. Păi, ascultați. O muiere amară venea
odată cu caru pe lingă pădurea de la Drăguțoaia.
Boii trageau greu, că era caru plin cu lemne.
Muierea ce s-a gîndit? Nu mai mă urc și eu
în car, pe și așa boii de-abia mai răsufă. Greu-
tate mare pe sufletele lor. Lemne, caru plin.
Merg pe lingă boii să-îi mai înderm cu vorba.
A luat funia din coamele boilor și mergea așa
pe lingă ei tot vorbind cu ei.
— Hai cu mama, mai oameni.
— Hai, cea, cea, suflute.
— Stă mă, stă.
Odată i se păru femeii că boii care pînă atunci
de-abia păseau, trag mai bine. Era o femeie sin-
gură, fără om la curte și la casă, cu o țîrlă
de copii. Băgă ea de seamă de o vreme că
boii întinșeseră pașii. Și din ce în ce mai iute
mergeau. Unu din boii cîrmîi o dată spre cea
și o văzută că vin după el și lupii. Atunci văzu
și muierea că venea după el o halță de lupi ur-
lînd. Plîmzînd, în goană. Numai boii știa îi avea.
Și copiii așteptau. Și carul era plin. Și oricît
ar fi fost frica de mare, mai repede p-ar fi putut
merge. Lupii, lupi. De frică, muierea a zis:
— Doamne, ce mă fac? Caru e greu ca păm-
întu, ca toată lumea asta e de greu, ce mă fac?
Mai repede nu pot. Doamne merge, că grele sînt
lemnele, c-a fost viață în ele și mai este, și
toate sînt grele, și viața copilor mei așteaptă.
Doamne! Nu mă lăsa, Doamne.

Și Dumnezeu a ridicat-o cu caru cu tot spre
cer. A pomic în zbor, trecînd lin peste lume,
cu boii și cu carul. Și de atunci se vede femeie
lingă boii, și se vede oiștea, proțapul, spre cea.
Oiștea, cîrmîi spre cea. Cum a cîrmîi-o bou
cînd a văzut lupii.

Pe cer acum, nici o stea. Parcă se întorseseră
toate cu fața dinspre lume. Parcă și ele in-
traseră sub pămînt, cu lume cu tot, cu paduri
cu tot, iarba se făcuse de sticlă, păsările de
pămînt ars, reci și moarte. Răsuna a gol, ca într-o

Lăsă-l în pace, e un avertisment pentru toți...
Să vadă și sirbi, să vadă și românii noștri că
nu e de joacă... Partizanii sînt partizanii... Și să-
spun și sincer ceva: nu numai că vor fi împușcați
cei care-o să meargă la ei, dar chiar se-asteptă
să vină de-a lui să-l ia, partizanii lui, dacă țîn
la el, dacă țîn la... Ar fi bine să stați pe-acasă,
zău, domnișoară...
— Mulțumesc, domnule Costache...
— Sărut mina, domnișoară, vă mulțumesc și
eu...
Se despărțir. Trecu pe dinaintea ei, în goană,
cu nasul în pămînt, urînd ca turbat, cîinele alb
și flocos. Sirbul avea fruntea noroită și pe unde
se spărse noroiul de căldură, îngalbenită. Avea
trupul dumicat, Moartea-i răcise singele de tot.
Și nu era nici un prieten pe-apropie, nu era
nici un suflet pe-apropie. Doar sufletul lui se
rotea, încoale pe-apropie, fără aștinț, prin răs-
cruce, pîzîndu-și trupul. Ea îi pusese miștile
în cruce. Atit. Dar unde sînt frații lui, surorile,
vecinii, străinii? Cine-o să-i tocmască trupul cu
flori? Cine să-l petreacă cu ochii cum se duce
în pămînt, cine să-l cobeare în pămînt? Somnul
cel mare, somnul cel tare, marea somn îl pă-
lise; îl lovise. Singur, sirbul în răscură stătea
unde lăutarii duminea cîntau. Uite biserică, uite
duminea, o vezi? O văd, o văd, își răspunde și
și deschise poartă. Și-îi trecu pragul și urcă scă-
rile turului cel mare, pînă la clopot. Arîngul.
Nu-l văzuse niciodată de-apropie. Era de aramă,
parcă mucegăit. Limba, grea. Trase de funie, mai
tare, încă o dată. Și turul se cutremură, începu
se legene. Arîngul, ca o gură uriașă, mișcîndu-
se, mișcîndu-se, legîndu-se, vîia. Bau, au,
au, au, Bau, au, au, au, Bau... Prin podul bisericii
începură să zboare speriate cucuvele, lovindu-se
uțele de aite, cutumele, pustelnice. Parcă
era într-un dăinș, parcă plutea, parcă o legă-
na, cu turu cu tot, vaietele crîngului. Nu mai
văzuse niciodată alt de aproape un clopot bîntînd.
Ameți și cănu pe trepte și nu mai văzu decît
o gură uriașă legîndu-se înspăimîntător.
— Dumneața ai friguri, domnișoară, ori ai răcit?
— Era în camera ei, pe pat.
— Te-am adus de-acolo, genechiul sting țîera
plin de sânge. Trebuie să te îngrijești, zău. Țî-
am încălțat niște lapt, vrei să bei? Eu sînt Costache,
ce te uita așa? Te-am adus aproape pe brațe
pînă acasă... Noroc că nu ești înaltă... Ești destul
de plîpîndă, domnișoară... De ce nu te-ai dus
direct acasă? Ai friguri, sau poate insolatie, arzi
ca focul... De ce nu mă întrebî pe mine cînd vrei
să faci ceva? Să urgi clopotul, nu te supără,
a fost o prostie... Dacă-ai făcut-o intenționat. Dar
nu cred, prea arzi ca focul...
— Fiecare om are pe lume o stea.
— Da, domnișoară, așa se spune...
— Are o stea, într-un loc, într-o parte a cerului.
— Da, domnișoară...
— Steaua luminează, parcă lăcrimează, parcă
zboară acolo sus, parcă e o pasăre de foc...
— Da, domnișoară...
— Astea mi le-a spus Cătrîna...
— Desigur, domnișoară...
— Dar nu sînt bolnavă, înțelegi?
— Nu, sigur că nu...
— Țî-am spus asta ca să-țelegi că sînt per-
fect sănătoasă, că-mi aduc aminte și de poveștile
pe care le-am auzit demult, de primele lucruri
povestite de Cătrîna... Nu da din cap, nu te
preface că mă înțelegi... Vezi că mă consideri
bolnavă? Țî-am spus de stele și de Cătrîna,
dar de stele țî-am vorbit ca să vezi că-mi amîntesc...
— Da, că-ți amîntesci de lucruri foarte îndepă-
rtate.
— Dar nu mă mai întrepru. De Cătrîna
țî-am vorbit înadins, să văd de mă aprobă, și
m-ai aprobat, ca și cum ai fi cunoscut-o. N-ai
cunoscut-o. Și m-ai aprobat, ca pe-o bolnavă...
— Nu trebuie să te enervezi, bea puțin lapt,
e cald.
Bău. Laptule era proaspăt.
— Acuma dormi, somn ușor, domnișoară...
— Ce-a făcut sirbul?
— O, lasă-l, domnișoară... Mai bine să-ți spun
o întîmplare amuzantă... Îl știi pe Stoicovici?
Circummarul, ala ce are proteză dentară. Îl cu-
noști, da... În curtea școlii cînd au venit nemții
primă dată au făcut clocotele aie. Că erau mulți,
aveau și interese la Dunăre... Ei, ei, oameni civi-
lizați, întîi și-au construit closete cînd au pus
piciorul aici... Cei mai înalți în grad au început
să mînce la Stoicovici, că era vin bun, și țuca
bună și știe să gătească bine. Dar Stoico-
vici n-avea closet și cum stă lingă școală a tăiat
gardul dintre ei și școală, pentru ofițeri. Dar mai
mult pentru el. Numai el, din tot satul mergea
acolo, și era tare mîndru lunganul. Ieri noapte
s-a dus acolo și era cam pîlî și-a căzut înăuntru.
L-au scos cu acara, dimineața. De ce n-ai strigat,
bre, de ce nu stai mișcat, l-am întrebă. Nu
m-am mișcat, că făceam valuri, și eram pînă
la gură în...
— Și ce-i amuzant în asta?
— Cum, ce? Tot. S-a dus la Dunăre și-a arun-
cat țoalele să le ducă apa. S-a spălat. Și murea
de fier. El, Stoicovici. Ce-ai pînt, bre, de rizi
așa? I-am întrebă. Mi se pare c-am căzut în...
ridea el, Stoicovici.
— Nu văd ce e de ris în asta.
— E, rise Costache și atunci Anastasia îl privi
mai atentă. Cînd ridea, pielea de pe obraz și de
pe gît și de pe mîini i se rosea. Un ochi era
verde și altul albastru, și se ulța cu unul la
slănină, cu altul la făină.
— Vezi, domnule Costache, dumneața rizi și
sirbul stă în mijlocul satului fără luminare, mai
mare rușinea.
— Eu rid că să-ți fac dumitale plăcere, dom-
nișoară...
— Vorbe, domnișoară...
— Și dumneața știi că nu e bine să mori fără
luminare și să te-ngrape ca pe-un cîine, sau nici
măcar să nu te-ngrape... Nici perină căpîții
n-are, nici pinza pe obraji, nici luminare, și asta
e păcat, să mori fără lumină...
— Vorbe băbești, domnișoară...
— Dar omul nu e cîine, e om, nu-țelegi?
— Înțeleg, domnișoară, mă vezi pe mine că sînt
încuiat la cap, ori crezi c-am suflet de jandarm
să nu văd?
— Stă acolo, pîzit de muste, nejelit, fără lu-
minare aprîndă. Cine să-l plîngă? Pămîntul pe
care stă, cine, frunza, noi nu? Nu e nimeni
să-l plîngă?
— Nu e mortul nostru, domnișoară, de ce să-l
plîngem?
— Atunci de ce ne batem joc noi de el? Săraca
țară, săraci sîntem dacă nu mai știm să plîngem
un mort.
— Să-l plîngă Stoicovici, că-i de-al lui, sau
altii.
— Dar dumneața de ce te-amesteci, de ce spui
cine?
— Eu?
Parcă țî luase pînza de pe obraz, așa era de
galben. Plelea, uscată ca hîrtia, înlemnita, ca la
mort. Respira pe gură, parcă înghițea aerul ca pe
mămăligă.
— Și de ce-ai omorî dumneața cucuvea de
pe cumpăna fîntînii, pasărea morților, pustelnica,
să-mi arăți mie ce mare ochitor ești?
— Care cutumea, rise Costache? Dumneața
chiar că ești rău bolnavă, domnișoară, aiurezi,
zău. Era o cioară și n-am împușcat-o, am bătu
din palme și ea a zburat... Zău, nici nu putea
omul să fie supărat pe dumneața, arzi, îți lucesc
ochii, trebuie să stai în pat. Am să le spun veci-
nilor să te-ngrăjească... Mă faci pe mine răspun-
zător, domnișoară? Dar eu l-am pus să vină aici,
eu l-am omorît? Să-ți spun un secret, ca să vezi
că țîn la dumneața și-ți vreau binele. Stoicovici
e cam sîrb în sufletul lui, mare sîrb. El a trăit
aici, n-avea nimic de-mpărțit cu noi, dar cînd
a auzit că sîrb lui se bat în Sirbia, prin mîncă
cu nemții, i-a ajutat pe ai lui, le-a dat mințea

și bani și le-a găsit loc de odihnă... Parcă dum-
neața nu știi? Treceau partizanii sirbi Dunărea
de două ori pe zi, noaptea mergeau acolo și zua
veneau la noi și se odihneau și erau și la adă-
post. Ca noi n-aveam război cu nemții, ca ei.
N-ai auzit dumneața de Jarco Despotovici? Ai
auzit. Și eu am auzit, dar am spus eu la cineva?
Am tăcut ca pămîntul. Stoicovici îi ura pe nemți
c-a avut și el un băiat care învăța la Beigrad
și care a murit omorît de nemți... Și fiu-său a
fost partizan. Dar Stoicovici mai are doi băieți,
mai mici, acasă. Nu-i înghițea pe nemți, dar ei
mînceau și beau la el și punga lui făcea într-una
bucură. Stoicovici a trăit și s-a îmbogățit pe spi-
nărea dușmanilor lui. Din banii ăștia mai dădea
o parte și sirbilor ce treceau Dunărea, o parte...
Și vezi, domnișoară, acumă murî sirbu ăștia. A
și vezi, domnișoară, cumă murî sirbu ăștia. A
rămîns singur cu o mitralieră, să le apere de oriații
fuga... Ala s-au dus, el a rămas... L-au gonit și
deodată a dispărut, i-au pierdut urma... Și l-au găsit
cîinii, într-un salcîm rețezat, pitul într-un cuib
de barză. Sta acolo și privea satul, credea că
scăpase... Și cînd s-au apropiat de el, n-a mai
avut ce să facă, decît să zboare. Dar oamenii
n-au aripă, domnișoară. Și nici pe pămînt nu era,
să mai poată fugi. L-au cîrnat gloantele și-a căzut
din cuibul de barză, ca un pui, ca o pasăre
împușcată, cu capul în jos. Stoicovici n-o să se
ducă să-l aprîndă lumina, n-o să se ducă
nimeni. Cine vrea să moară proteste, domni-
șoară? E vremea tulbură, domnișoară, cine o arzi
curat ca mirul? N-are rost să te gîndești la po-
vești, la aprinsul lumînărilor, lumea nu-i biserică,
domnișoară.
— Dar nici privată nu e.
— Ai dreptate,

clar de n-ai fi fost... Ce să mai vorbim... Mortul e mort și obiceiurile noastre sînt obiceiuri.

— Am văzut c-ai aprins lumînări...
— Să fie luminoși omul cu sufletul, cu trupul, înaintea lui Dumnezeu.

— Mă faci să rid, domnișoară, rise Costache.
— Rizi, cine te poate opri? Nu te-ai gândit la asta, cine te poate opri să rzi?
— Și zici că ai aprins lumînări ca să?...
— Să meargă curat și luminat dincolo...
— Aha...
— Da, sufletul mortului umbli zburînd, ca o pasăre.
— Aha, și are nevoie de lumină...
— Umbli pe unde-a umbliat omul cît a trăit, șase săptămîni zboară ca o pasăre... Și-l păcat să stea mortul fără lumînări aprinse, lumina înseamnă c-a avut sufletul în viața curat și luminat.

— Dar de unde știi dumnea te fel de suflet a avut?
— Așa se spune, orice ins care moare...
— Vezi domnișoară, eu nu sint chiar prost, și-am vădit dovedesc. Dumnea ai tras înfi clopot. C-așa e obiceiul, da?
— Așa e obiceiul, să-l primească Dumnezeu, să-l ierte și să-l odihnească în pace.

— Vezi domnișoară, oi fi eu prost, dar nu chiar de prost cum mă crezi. Mă iei de prost, îți vorbesc de Dumnezeu și de obiceiuri ca eu să te cred, ca eu să cred de de-aceia ai tras dumnea clopotul... Și de-aceia i-ai aprins lumînări de ce-ai gălbent.

— Dar cum dumnea tu esti prost, o să-mi spui că din altă cauză am făcut ce-am făcut...
— Am să-ți spun. Vezi, și acum mă faci prost, că te bazezi pe ce-a fost între Emil și dumnea și știi că în afară de Emil n-am avut alt copil. Te-ai bazat pe slăbiciunea mea de tată. Firească, cred eu, ca să mă înfrunți. Ștind c-o să închid ochii dacă o să tragi clopotul. Și i-am închis, ca un mort.

— Mă închiu, fiindcă n-ai vrut să ai neplăceri, să nu te la ia și șefii dumitale de mort. Ai ecocoișt povestea cu clopotul, m-ai făcut poate chiar nebuună, ca să pară ca o trăznăie de fată boinăv. Nu pentru Emil, de ce mi-ai că pentru Emil? Mi-ai mulțumit când ne-am despărțit prima dată, crezînd c-o să stau cumințe pe-acasă. Credeai că mi-ai dat un sfat cum le-ai fi dat și altora, poate și doctorului, și-o să-ți meargă totul bine... Și uite că eu am tras clopotul. Da, i-am tras.

— L-ai tras ca să te răzbuני pe mine, pe povestea cu Emil, pe Emil?
— Nu, nu din răzburare. L-am tras pentru sufletul mortului, era un mort în sat și satul nu era pustiu, nu din răzburare, așa e obiceiul la neamul asta al nostru.

— Știu că nu din răzburare, dar nici pentru că așa e obiceiul. Dumnea tu crezi în Dumnezeu, domnișoară, nici în lumea alaltă, dumnea ești fată desteaptă, nu crezi în povesti cu sufletul mortului care zboară, dumnea aprinzî lumînări ca să mă înfrunți pe mine, pe el, nu că crezi în obiceiuri în viața de dincolo.

— Așa sint obiceiurile pămîntului, domnule Costache, așa e aici făcut pămîntul, cu credințele astea, dincolo de ce crezi dumnea că cred eu despre Dumnezeu, așa e pămîntul, așa sint oamenii din partea asta a pămîntului, așa trebuie să fie, pămîntul asta i-a făcut și în el o să se ducă toți. Că moartea e moarte, ea n-are prietenii pe nimeni. Sîrbul a murit fără lumînare, semn c-o avut parte de moarte întemeată. Măcar să fie îngropat cu lumînări. Să nu ne facem neamul asta care sintem de ris, domnule Costache, că spunea tot Cătrina: cine nu dă doi lei pe moarte, nu dă nici măcar un franc pe viață.

— Lăsa-o pe Cătrina asta în plata Domnului!
— N-o las, dumnea de ce nu-ți lași pe-ale dumitale în plata Domnului? De dimineață eram ca beată, ca plină de frigid, se zbatea ceva în mine ca o Dunăre turbure, nu se lega nimic prea bine în mintea mea, parcă nu lumina nici un soare peste casa mea, în mintea mea, nu știam ce voiam. Acuma știu, știu precis: știu precis că n-o să-mi mai spul domnișoară, știu precis c-o să mă înfrun.

— Eu, domnule Costache?
— Fiindcă o să te temi, fiindcă n-o să te ascult deloc, deloc, deloc. Am știut asta, o să rzi, în clipa cînd am aprins prima lumînare. Atunci m-am dat seama precis de ce mă simțeam ca beată. Am aprins o lumînare pentru un om. Să ardă lumînarea, să fie lumină, că omul este o lumină fără sfîrșit. Dumnea l-ai omorît cu oamenii dumitale, cu aia, cu omul cu haltere, l-ai omorît, atît, atît. De ce te-ai frică acum, că el doar e mort? De ce te-ai urmări, dacă nu și-te frică? Poate să-ți fie. Eu am să-l pun florii în picioare. Și-am să găsesc și oameni să-l îngrope.

— N-o să găsești, rise Costache. Și nu te înverbiază domnișoară, n-o să-ți ridice nimeni stătuie pentru prostia dumitale. Nici nu știi cine e mortul, ce hram poartă, nu și-e nici rudă, nici fiu, o să-ți treacă nervii, zise Costache și ruse de pe marginea drumului, din partea dinspre Dunăre, aproape de lîngă Dunăre, o floare de mac, roșie ca focul, și și-o puse în buzunarul de la piept.

— O să merg la Stoicovici...
— Du-te unde vrei. N-o să faci nimic, numai dumitale o să-ți faci poate rău. Cu eu n-o să te pot apăra tot timpul. Nu de cine crezi, sau de mine, nu... Eu te-nțeleg cumva... Dar la lumea din sat te-ai gîndit? Unii dintre ei au legături de sînge cu sîrbi, chiar de-s români, unii au avut legături cu partizanii, nu numai cu sîrbi, c-au fost și sint și de-ai noștri partizani; eu sint în măsură să te informez...

— Dumnea în toate ești în măsură.
— Sint. Au fost și partizani români, prin Semeinic și poate mai sint... Și au legături între ei... cuma sint la pămînt, cel puțin așa cred eu. S-au luat măsuri, domnișoară. Noi ca noi, că eu bunăoară nu pierd nimic, dar aștia, cum le zici dumnea, aștia au pierdut mult, le-au aruncat multe bazacoșii la fiare vechi. Și ei, aștia, nu se lasă călcați, înțelegi? Așa că mai bine e să ai grije... Eu sint în măsură să-ți spun chiar de-o să rzi, dar sint în măsură să-ți spun că nici aștora nu le convine trăznăia dumitale, dar nici celor din sat... Anastasio, dă-mi voie domnișoară să-ți spun ca mai demult, Anastasio, pentru sat ești un pericol mai rău ca sîrbi, te urăsc oamenii, căci ei se gîndesc așa, și nu se gîndesc rău: dacă din cauza ta se supără aștia pe sat? Zău, faci rău satului, gîndește-te. Oamenii nu ies din curți nu de frică, nu ies pentru că te urăsc, pentru că-i încurci și pot plăti multul rău de tot de se dezgropa morții. Așa că lasă lucrurile să meargă cum le e drumul, în treaba lor, nu te pune de-a douălea. E inutil ce faci, cui ajută asta? La nimeni. Ce folos ai tu din asta? Nimic...

— Al dreptate, domnule Costache, n-am nici un folos. Dar de ce nu te-ai răbi și-asa? Dacă o nebuună, cum mă crezi, c-ai spus că fac trăznăi, și într-o zi să asta numai trăznăia poți dumnea n-ai ce fac eu, dar nu te-ntrebi așa, că dacă o nebuună, un om face așa ceva pentru nimic, cînd ar vrea ceva, ce-ar putea face? Ea sau alții?
— Ce să faci? Și-ar frînge gîtul.
— Sau poate că alții și-ar frînge gîtul.
— Da, e drept, dar asta numai în filme, domnișoară, zise Costache și își aprinse luleaua. Anastasia îi privi lung și începu să ridă. Și amîntî privindu-l, ce povestea Cătrina, că în iad oamenii sint puși de diavoli în lulea și fumați. Poate de-aceia tutunului i se mai spune țarbă dracului. Costache fuma liniștit. Rise și el și o bătu pe umeri, cînd auzi de ce rîde ea.
— Hai, trage o dată din lulea, să vezi cum sint oamenii la gust, așa drăcoși.
— Hai să trag, zise ea și trase din lulea.
— Arăți grozav, rise Costache.
El își mai puse o floare de mac în buzunarul de la piept rîzînd, privind-o pe Anastasia cum intră cu picioarele în Dunăre, pînă la genunchii, și cum trage din lulea.

Paul. Nu era din partea locului. Scopea vler și nu știu dacă știi... Vreau să-ți spun, mă auzi, ascultî? îl întreba cînd el coborî în pivnița după vin. L-au pus în mijlocul răsucii, să putrezească acolo, nimeni de el nu se-apropie, și nu se-atingă, mă auzi? îl bătu ea pe umăr, cînd el se aplecase peste butoi, cu un furtun de cauciuc în mînă, să tragă vin. Să nu-l atingă nimeni, de frică, să nu pătească cumva ca și, mă-nțelegi? Cînd nu-l vede, cine nu se-apropie de el, cred ei că sint de partea lor, cred ei și crede și Costache al nostru. L-au lăsat acolo ca să fie un fel de exemplu pentru toți, că vor fi omorîți și bătorcorii dacă nu-i ascultă, mă-nțelegi, nene Stoicovici?

Dar Stoicovici nici măcar nu clătina din cap. — Nu trebuie să-ți fie teamă de mine, nene Stoicovici, eu n-am să te vîd, n-am cui să te vîd... Nu ne-aude nimeni aici în pivniță, și chiar de ne-ar auzi, nu contează, trebuie să-l înmormîntăm, mă-nțelegi?

Stoicovici parcă avea timpanul acoperit cu piele, își vedea de treabă.

— N-ai încredere în mine? îl privi.
Circummarul căscă gura larg și își turnă vin pe beregată, din furtun. Avea făclie lungi și căscăse o gură cît să îngheața un cap de miel. Ieși din pivniță cu dimigeana plină, surd ca lemnul. Le turnă iarăși celor de la mese vin roșu în pahare, ciocni cu ei, rise și se așeză sub dud pe un scaun de nuleie și închise ochii.

— Nu trebuie să n-ai încredere în mine, că și de nu mergi, eu tot mă duc singură, îl spuse, dar el începu să sfiorde, parcă timpanul i-ar fi fost făcut din piele. Adormi lung, semn de vară îl năpâdi, gros ca brazdele de iarbă.

Pe un colț de masă, într-un cos de sîrmă erau vreo cincizeci de ouă de găină, adunaie în dimineața aceea din cuibare. Sîteau la umbră. Găiniile mai ouau, căci ele pot să facă ouă și fără cocci. Ouă fără sîmînță. Bune de mîncat. Gramafonul se opri. Stoicovici nu-l auzi oprindu-se. Cum dormea somn liniștit, putea să și moară, de i-ar fi dat cineva cu un măr în cap. Măcar de l-ai da cu un cu în frunte, măcar să-mi bat joc de somnul lui, își zise Anastasia, dar își mai zise că tot n-avea rost; n-avea să-l trezească din somnul lui de vară, ce-l prindea întotdeauna vara cînd n-avea de lucru, de i se dusese vestea, și nici n-avea în ochii lui să-l facă de ris, și de fapt totul ar fi fost fără rost. Stoicovici n-avea încredere în ea. Ori era aștepta, mai rău. Numai ceva îngrozitor i-ar fi trezit, un foc de armă, ori un cutremur pe pămînt, așa sfiorde.

Lui Costache nu-i plăcea țara, nici reze, nici căldă. Turunul avea un gust amar. În dăde țesut, se apăsă și își băgă fața în Dunăre și își clăti gura cu apă. Se spăla cu degetele pe dinți. Luă apă în gură și o sfiorde, că mai de mult, și văzu cum se aprind culorile în picăturile de apă. Văzu culorile arzînd, toate, în zeci de carucube care cădeau într-una, cădeau și se stînceau.

— Mă dac la Stoicovici.
— Du-te.
— De ce rzi?
— Cum să nu rid, cînd te vîd cît ești de nativ. Aia sint la Stoicovici și mîncăci și bea și dumnea.

— Nene Stoicovici, îl trase ea de mîneacă, nu știu dacă știi... Vreau să-ți spun, mă auzi, ascultî? îl întreba cînd el coborî în pivnița după vin. L-au pus în mijlocul răsucii, să putrezească acolo, nimeni de el nu se-apropie, și nu se-atingă, mă auzi? îl bătu ea pe umăr, cînd el se aplecase peste butoi, cu un furtun de cauciuc în mînă, să tragă vin. Să nu-l atingă nimeni, de frică, să nu pătească cumva ca și, mă-nțelegi? Cînd nu-l vede, cine nu se-apropie de el, cred ei că sint de partea lor, cred ei și crede și Costache al nostru. L-au lăsat acolo ca să fie un fel de exemplu pentru toți, că vor fi omorîți și bătorcorii dacă nu-i ascultă, mă-nțelegi, nene Stoicovici?

Dar Stoicovici nici măcar nu clătina din cap. — Nu trebuie să-ți fie teamă de mine, nene Stoicovici, eu n-am să te vîd, n-am cui să te vîd... Nu ne-aude nimeni aici în pivniță, și chiar de ne-ar auzi, nu contează, trebuie să-l înmormîntăm, mă-nțelegi?

Stoicovici parcă avea timpanul acoperit cu piele, își vedea de treabă.

— N-ai încredere în mine? îl privi.
Circummarul căscă gura larg și își turnă vin pe beregată, din furtun. Avea făclie lungi și căscăse o gură cît să îngheața un cap de miel. Ieși din pivniță cu dimigeana plină, surd ca lemnul. Le turnă iarăși celor de la mese vin roșu în pahare, ciocni cu ei, rise și se așeză sub dud pe un scaun de nuleie și închise ochii.

— Nu trebuie să n-ai încredere în mine, că și de nu mergi, eu tot mă duc singură, îl spuse, dar el începu să sfiorde, parcă timpanul i-ar fi fost făcut din piele. Adormi lung, semn de vară îl năpâdi, gros ca brazdele de iarbă.

Pe un colț de masă, într-un cos de sîrmă erau vreo cincizeci de ouă de găină, adunaie în dimineața aceea din cuibare. Sîteau la umbră. Găiniile mai ouau, căci ele pot să facă ouă și fără cocci. Ouă fără sîmînță. Bune de mîncat. Gramafonul se opri. Stoicovici nu-l auzi oprindu-se. Cum dormea somn liniștit, putea să și moară, de i-ar fi dat cineva cu un măr în cap. Măcar de l-ai da cu un cu în frunte, măcar să-mi bat joc de somnul lui, își zise Anastasia, dar își mai zise că tot n-avea rost; n-avea să-l trezească din somnul lui de vară, ce-l prindea întotdeauna vara cînd n-avea de lucru, de i se dusese vestea, și nici n-avea în ochii lui să-l facă de ris, și de fapt totul ar fi fost fără rost. Stoicovici n-avea încredere în ea. Ori era aștepta, mai rău. Numai ceva îngrozitor i-ar fi trezit, un foc de armă, ori un cutremur pe pămînt, așa sfiorde.

Lui Costache nu-i plăcea țara, nici reze, nici căldă. Turunul avea un gust amar. În dăde țesut, se apăsă și își băgă fața în Dunăre și își clăti gura cu apă. Se spăla cu degetele pe dinți. Luă apă în gură și o sfiorde, că mai de mult, și văzu cum se aprind culorile în picăturile de apă. Văzu culorile arzînd, toate, în zeci de carucube care cădeau într-una, cădeau și se stînceau.

— Mă dac la Stoicovici.
— Du-te.
— De ce rzi?
— Cum să nu rid, cînd te vîd cît ești de nativ. Aia sint la Stoicovici și mîncăci și bea și dumnea.

Aici e important: de ce doarme Stoicovici, de deștept? E el așa de mare șmecher, să poată adormi cînd vrea, tun, și să nu fie amestecat în nimic, și nici bănut? Dumnea o să spui că e deștept. Eu o să spun că nu. Lasă-i pe aștia, tot nu au de vorbim, nu se-aude de-acei din curte pînă la ei și și gramafonul... Și nici nu-i înteresează ce vorbim, te rog să mă crezi. Ei știu precis c-o să se întimplă totul cum vor ei.

— Adică ei nu cred c-ai fi cineva în stare să faci altceva decît vor ei? Bun. Dar dumnea ce crezi?
— Să fiu sincer?
— Sincer, atita cît poți fi.
— Domnișoară, eu să-ți spun clar: eu nu cred în puțoisme. Înțelegi cuvîntul asta, puțoisme, îl înțelegi? Trăim într-o lume plină de rațiune, înțelegi? Eu cred că ei și dînt-un romantism au pus la cale ce-au pus, sau nu din romantism, nu, el au vrut să ne jigănească într-un mod romantic și nu numai pe noi, ci și pe sîrbi. Dar vezi, sîrbi au dincolo treburile lor, mai ales zău și ar fi stupid să rize să intre în gura lupului, în plină zi. Iar noi, înțelegi, noi sintem cel puțin tot atît de deștepti ca aștia care beau acum și ascultă gramafonul și nu ne lasăm jigînii, înțelegi? Nu le facem jocul. Ca să le dăm prilejul să se răzbuने. Și cînd o să treacă timpul și n-o să se întimplă nimic, ei o să arunce sîrbul în Dunăre, ori o să-l mai lase acolo pînă s-or pică de jocul asta, și așa, totul o să reîntre în normal. Și ei știu că gata se va întimpla, dar eu cred că din plăciseală au vrut să schimbă niște lucruri. Ce, e primul sîrb care a murit pe-aci? Nu e. Au fost și cîțiva români care-au murit, dar eu, ca să fiu sincer, n-am spus nimănui că sint de-aci noștri, am spus că sint: toți partizanii sîrbi. De ce să ne mai ridicăm noi burza în cap pentru atita? Anchetă, tărăboi, și pentru se? Au murit un murit. Morții cu morții, vîi cu vîi. Eu sint un om realist, domnișoară. Sigur, e mai rău cînd ești mai tînăr, cînd îți începîși că, mă rog, cred că mă-nțelegi. Poate și dumnea ai simțit astași ceva, cum să te-am exprimat, ceva căsă și neare, și tu? Eu te-am înțeles. Te-am înțeles, și chiar de pînă la vîi, ai avut. Dar nici n-er vrea să faci vreo prostie, zău, că nu merita. Și de ce să regești a doua zi, de ce să te pui într-o situație penibilă? Privește-l pe Stoicovici cum doarme. E deștept? Nu e. E foarte deștept. Ca să fiu lași sincer, de el m-am temut mai mult decît de dumnea. Și de-aceia am venit aici, pești gradini, e drept. Și-am pîndit din curtea școlii de lîngă cloșet: se-am bine zis pe ei-am pîndit Stoicovici asta e omul dracului. Și asta de mîncăci și bea, și eu și-a foarte deștept. Ce vreau să fac? Cu partizanii sîrbi, și-am mai spus, dar sîrbi, din cauza zău și pentru ce lăgăd ei, ce scop au, nu i-a plăcut. Nu lăgăd împotriva fascismului, nu numai asta. Și-atunci a cam început să moară partea sîrbească din el și să se trezească în el aia care-i vezi acum că doarme, partea aia din el la care-i place să doarmă sub nuc. Și nu prea i-a mai ajutat. Ba așa spune că chiar le-a mai arătat și altora, și altora de-acei, potecile lor.

— Adică e un porc, vrei să spui?
— Nu, nu e de-aci, ar fi așa, ar însemna să e deștept. Ce vreau să fac? Ce vreau să fac? Și-a pus la adaptat. De-ar fi fost așa, îl jocul demult în frunte, ori auzi, ori alții. Dar și-am spus că el e foarte deștept. Face orice, dacă vrea. Numai să vrea. Eu l-am și văzut odată, zău, mergînd pe sîrmă: era plîit și a mers pe sîrma pe care încă nevastă-o rufe, uite pe sîrma asta ce-i legată de nuc și de magazie. A pus râmășag cu mine că merge, și cu doctorul, și n-ea băut. Descăi a umbliat, cu pantofii în mînă și-a făcut drac cămășile puse la uscat. Că el a știu că chiar de-aceia, mă cade pe de sus, și cum e și înalt. Și-a mai spus, că chiar de pînă la vîi, ai avut. Dar nici n-er vrea să faci vreo prostie, zău, că nu merita. Și de ce să regești a doua zi, de ce să te pui într-o situație penibilă? Privește-l pe Stoicovici cum doarme. E deștept? Nu e. E foarte deștept. Ca să fiu lași sincer, de el m-am temut mai mult decît de dumnea. Și de-aceia am venit aici, pești gradini, e drept. Și-am pîndit din curtea școlii de lîngă cloșet: se-am bine zis pe ei-am pîndit Stoicovici asta e omul dracului. Și asta de mîncăci și bea, și eu și-a foarte deștept. Ce vreau să fac? Cu partizanii sîrbi, și-am mai spus, dar sîrbi, din cauza zău și pentru ce lăgăd ei, ce scop au, nu i-a plăcut. Nu lăgăd împotriva fascismului, nu numai asta. Și-atunci a cam început să moară partea sîrbească din el și să se trezească în el aia care-i vezi acum că doarme, partea aia din el la care-i place să doarmă sub nuc. Și nu prea i-a mai ajutat. Ba așa spune că chiar le-a mai arătat și altora, și altora de-acei, potecile lor.

— Adică e un porc, vrei să spui?
— Nu, nu e de-aci, ar fi așa, ar însemna să e deștept. Ce vreau să fac? Ce vreau să fac? Și-a pus la adaptat. De-ar fi fost așa, îl jocul demult în frunte, ori auzi, ori alții. Dar și-am spus că el e foarte deștept. Face orice, dacă vrea. Numai să vrea. Eu l-am și văzut odată, zău, mergînd pe sîrmă: era plîit și a mers pe sîrma pe care încă nevastă-o rufe, uite pe sîrma asta ce-i legată de nuc și de magazie. A pus râmășag cu mine că merge, și cu doctorul, și n-ea băut. Descăi a umbliat, cu pantofii în mînă și-a făcut drac cămășile puse la uscat. Că el a știu că chiar de-aceia, mă cade pe de sus, și cum e și înalt. Și-a mai spus, că chiar de pînă la vîi, ai avut. Dar nici n-er vrea să faci vreo prostie, zău, că nu merita. Și de ce să regești a doua zi, de ce să te pui într-o situație penibilă? Privește-l pe Stoicovici cum doarme. E deștept? Nu e. E foarte deștept. Ca să fiu lași sincer, de el m-am temut mai mult decît de dumnea. Și de-aceia am venit aici, pești gradini, e drept. Și-am pîndit din curtea școlii de lîngă cloșet: se-am bine zis pe ei-am pîndit Stoicovici asta e omul dracului. Și asta de mîncăci și bea, și eu și-a foarte deștept. Ce vreau să fac? Cu partizanii sîrbi, și-am mai spus, dar sîrbi, din cauza zău și pentru ce lăgăd ei, ce scop au, nu i-a plăcut. Nu lăgăd împotriva fascismului, nu numai asta. Și-atunci a cam început să moară partea sîrbească din el și să se trezească în el aia care-i vezi acum că doarme, partea aia din el la care-i place să doarmă sub nuc. Și nu prea i-a mai ajutat. Ba așa spune că chiar le-a mai arătat și altora, și altora de-acei, potecile lor.

— Adică e un porc, vrei să spui?
— Nu, nu e de-aci, ar fi așa, ar însemna să e deștept. Ce vreau să fac? Ce vreau să fac? Și-a pus la adaptat. De-ar fi fost așa, îl jocul demult în frunte, ori auzi, ori alții. Dar și-am spus că el e foarte deștept. Face orice, dacă vrea. Numai să vrea. Eu l-am și văzut odată, zău, mergînd pe sîrmă: era plîit și a mers pe sîrma pe care încă nevastă-o rufe, uite pe sîrma asta ce-i legată de nuc și de magazie. A pus râmășag cu mine că merge, și cu doctorul, și n-ea băut. Descăi a umbliat, cu pantofii în mînă și-a făcut drac cămășile puse la uscat. Că el a știu că chiar de-aceia, mă cade pe de sus, și cum e și înalt. Și-a mai spus, că chiar de pînă la vîi, ai avut. Dar nici n-er vrea să faci vreo prostie, zău, că nu merita. Și de ce să regești a doua zi, de ce să te pui într-o situație penibilă? Privește-l pe Stoicovici cum doarme. E deștept? Nu e. E foarte deștept. Ca să fiu lași sincer, de el m-am temut mai mult decît de dumnea. Și de-aceia am venit aici, pești gradini, e drept. Și-am pîndit din curtea școlii de lîngă cloșet: se-am bine zis pe ei-am pîndit Stoicovici asta e omul dracului. Și asta de mîncăci și bea, și eu și-a foarte deștept. Ce vreau să fac? Cu partizanii sîrbi, și-am mai spus, dar sîrbi, din cauza zău și pentru ce lăgăd ei, ce scop au, nu i-a plăcut. Nu lăgăd împotriva fascismului, nu numai asta. Și-atunci a cam început să moară partea sîrbească din el și să se trezească în el aia care-i vezi acum că doarme, partea aia din el la care-i place să doarmă sub nuc. Și nu prea i-a mai ajutat. Ba așa spune că chiar le-a mai arătat și altora, și altora de-acei, potecile lor.

țietura de cutit în ea, n-o vatămă nici lovitura și bubele se sorb, nu coc. Are singe tare, și cheagă repede și rînille i se astupa repede, do pune sculptat pe ele și se închid. L-au tăiat la o rugă niște sîrbi de-ai lui, pliesniți de tuica, în sece, cu cuțitele, de-a crezut lumca că n-apucă zău, și-o lasă pe nevastă-a fără umbră de bărbat pe bălătura. Dar n-a fost nimic, și s-a vindecat. Doarme și se vindecă pe dinăuntru de toate, așa e fără moarte. Și el chiar de-o să moară, o să vezi c-o să moară între Paste și Rusaliu, cînd sint porțile raului deschise, și-o să meargă direct în rai, așa e deplin de noroc. Și-o să abia lumina la cap, o să-i fie sufletul întîmpinat cu lumină cînd s-o despărți de pateleia lui de trup, că vezi cît e de lung, și-o să fie cine să-i taie unghiele și să-l privegheze noaptea, să nu vină cumva diavolul și să-l spurce, o să fie cine să-i spele ochii și fața, să-i dea cu piaptînul prin păr, cine să-i pună cămășă albă, poate chiar unii să aștia de beau acum la el o să fie la căpătîiul lui, ori poate chiar rude de-ale sîrbului din răscruce, ori alți sîrbi, ori români; c-a fost un om, adică este, pe care nu-l poți prinde în mînă ca pe o pasăre, are mai multe peți, și bine face că de-ar fi avut numai una demult i-ar fi stat numele pus în pomelnic.

— Li luă floarea de mac de la buzunar și o mirosi îndelung. Costache rămase mirat. I-o puse iarăși în buzunar și-l privi lung, de parcă nici nu auzise ce vorbise.

— Parcă ești un pop de poartă...
— Potim? nu înțeleg Costache.
— Zic că pari un fel de pop de poartă, așa ești de arătos cu floarea asta în piept.
— Sint cu floarea-n piept, adică ce vrei să spui?
— Nimic. Mă uit la floarea asta a macului cum stă, ca într-o poartă și-nfloreste, nu se uscă, înfloreste, ca un drac și dacă o mirosi prea adinc te-adoarme, îți amagește sufletul și te fură, te fură somnul de n-o bagi bine de seamă, mă-nțelegi?
— Nu, rise Costache.
— E foarte simplu, zise ea și mirosi iarăși floarea și i-o dădu și lui s-o mirosie. Lasă, nu te mai gîndi, și-așa dumnea numai la Stoicovici și-e gîndul acum. Voiam să plec dar m-am oprit fiindcă prea era frumoasă floarea asta a macului la dumnea tu în piept. Lă început am vrut să și-o rup, să și-o calc în picioare, ori să și-o arunc în față. Dar vezi, acum vorbesc liniștit. N-er fi avut nici un rost. Floarea e floare și-a cred c-ar fi trebuit să-mi fi dat seama de cînd ai cules-o că voiai să vii la Stoicovici, și de-atunci trebuia să-mi dau seama ce-o să-mi spui despre el, doar toată lumea știe că lui Stoicovici îi plac macii și cîrciuma lui se cheamă „Macul Roșu” și în grădină are maci, și-i udă și-i îngrijeste ca să-i facă somnul lin, cînd nu poate adormi de bunăvoie, sau măcar să creadă lumea că din cauza macilor adorme, sau n-adoarme din cauza lor, cînd moartea e doarme tot atît de bine și cînd nu sint macii înfloriți, Dumnezeu mai știe. Sigur e că dacă cineva vrea să-l facă bucurie, să-i arate că-i de-ai lui, trebuie să-i treacă pragul cu o floare de mac la buzunar. E un circumar plin de iofe, nu? Îmi pare rău că nu mi-am dat seama de asta de cînd ai cules floarea, lîngă Dunăre, ca n-ai mai fi venit pe-aci. Acuma sint sigură. Am zis că plec tîcînd, stii de ce? O să-ți spun, și-asa nu mai contează, trebuie să afli. Pentru că pentru mine erați niște morți, și-am vrut să vă părăsesc tîcînd. Mi s-a părut că eu v-am omorît, pentru că am simțit, zău, cum murîi în fața mea, cum vă topi, cum dumnea mori stînd cu floarea în piept și cum el moare stînd în scaun, dormînd sau prefăcîndu-se că doarme. Și chiar de doarme, eu cred mai degrabă că doarme de spaimă, de cite porcări face, doarme ca să se apere, să prînda puteri, doarme pînă trece pericolul, pînă poate se mai schimbă ceva. De-aceia nu se prind bolile de ei, și nici cuțitul nu-l vatămă, cum ziceai, că frica-i ține adormit, nu-l mai scoate în drum să mă primească pe coccoșă. Apoi se trezește, mîncîncă bine, merge în lin, bea bine, ce-i pasă. Vezi, eu v-am văzut morți și m-am gîndit să nu vă mă zic nimic, să plec tîcînd, să nu vă mai întîrzi și pe urmă să nu-mi pot împlini ce mi-am zis în gînd. Morți, morți, dar m-ai mai putea împiedica, mi-am zis. Orice vetaie pînă nu crapă de tot se mai mișcă și mai poate invenia și lovi viața altora. Dar acum toți și-i spun totul căci știu că n-o să facți nimic să mă împiedicați. De ajutat nu mă ajutat, dar n-aveți nici altă putere căci vă e frică. Lui Stoicovici, fiindcă e foarte deștept, cum ai spus, și dumitale fiindcă... Nu știu precis de ce. Poate de frică?
— Să-mi fie frică de dumnea? surse Costache.
— Pentru Emil nu cred, n-er fi cazul... O să afli, poate. În orice caz dumnea te partizanii sîrbi nu i-ai spus din mîrîmnie, cî din frică, să nu te pună cumva pe urmele lor, să-i prînză. Te puteau schimba apoi, ca incapabil, de nu-i prîndeai. Ori poate și-era teamă c-o să te omoare partizanii într-o noapte? Ori de n-o să te omoare, de-o să ciștițe pînă la urmă ce vor ei, ai putea plăti. Ai învîtat ceva și de la Stoicovici, nu degeaba porți floare de mac. El îl ajută sau îl vindea. Dumnea îl vezi și nu-i vezi. Undeva vă deosebiți grozav, mai ales că dumnea ai și puterea din vîntul în fața mea, și tu n-ai, și scuză-mi expresia. În răscruce zace mor un om, dar nu numai el e murdărit și jigînit, ci tot satul asta, și și voi. Dar vouă nu vă pasă. El doarme, Stoicovici, rima. Sufletul lui se odihnește, poate dormi.

— Spuneați că de frică doarme, rise Costache.
— Nu ride ca un țap bătrîn, nu mă fă să te jigănesc. Acuma nu doarme de frică. Lui nu-i este frică decît de cei tari, de cei vii. Nu știe încă că-i frica de cei morți. El doarme acum fără teamă, și dumnea ești bucurios că el doarme, asta însemnă că n-ai motive să te neliniștești. Dar ce suflet ai, omul lui Dumnezeu? Cum poți un om suporta atita rusine în el, atita neomenie, cum nu pliesnești? Parcă-aveți sufletul făcut din cauciuc, se umflă, se dilată, și dacă pliesnește undeva se lipește imediat, cu sculptat sau cu propria murdărie se vindecă. Numai rimele suportă fără să crape să fie călcate în picioare de orice, strivite, numai ele sint apoi fericele, căci nu mor, nu pot să moară dintr-aita. Asta e curcioria lor. Și dai seama ce bucurie e și asta? Să nu poți muri în fața morții, să nu poți cînd am vrut să plec tîcînd dar mi-am dat seama că un om ca dumnea, care și-ai bătuț joc pînă și de fiul dumitale, de Emil, nu poate muri.

— Adică eu nu pot muri, dar pot muri omorît de alții?
— Vezi că nu m-ai înțeles? Deși poate ai dreptate. Dar eu am vorbit despre altfel de moarte, de moartea de care dumnea tu poți muri. Căci nu știi ce însemnă că poți muri, și ești ca un mort dacă nu faci ce trebuie și ce vrei; dumnea tu poți muri dacă nu ești liber să te poți uita fără să rize în oglindă; o băd că zîmbesci, adică tu se fiștie de tot ce-ți vine în cap, nu v.

Pe gard o găină bîntuie din aripi și cîntă ca coccoșul. Moartea își trimite semnele, tresări Anastasia. Dar nu-i mai spune nimic lui Costache. Îl lasă în curtea lui Stoicovici și plecă spre răscruce. Trece pe-acasă și luă ce crezu că-i trebuie. Le puse pe toate în două papornite. Luă și un ștergar să-l pună lîngă mort, și un piaptîn. Ștergarul ar fi trebuit pus la fereastră, dar avea să-l întîndă pe pămînt, ori pe gard, aproape. Piaptînul ar fi trebuit să-l pună pe pragul casei mortului, dar cum el n-avea casă avea să-l pună pe o scîndură. Sufletul mortului să se odihnească stînd pe ștergar. Și să se piaptîne, și să, dar aci se opri ea cu gîndurile, și se opri și în loc, cînd din curtea școlii pe lîngă care trecea, din partea din spate, de unde era cloșetul cel nou, cu cincisprezece uși, se auzeau gemete înfundate, chîcîțuiri, țipete scurte. Și cum satul părea pustiu și nimeni nu se vedea pe drum, Anastasia lăsa papornitele în drum și fugi să vadă ce se întimpla. În plină zi, în mijlocul satului se auzeau un fel de gemete, și în era nimeni să le-audă. Fuzi, speriată, trecu prin fața mai multor uși, ascultînd. Se opri în fața uneia și o deschise. Și rămase fără glas citeva clipe. Înăuntru erau doi bărbăți. Doi militari. Lăsă ușa și fugi spre drum, dar parcă cineva o strîncea cu amîndouă mîinile de gît și nu mai avea aer și-atunci se prînce cu mîinile de pari gardului și începu să verse. Îl vedea în față, mereu, blonzi și amîndoi. Timpul se scurgea, orele treceau încet, trîndu-se, clipele treceau ca un cîrd de gîndaci negri.

PUNCTE DE VEDERE

Cind cinematografia ca artă are doar o jumătate de secol în urmă și cind turnezi filme de aproape douăzeci de ani, nu mai poți, desigur, să-ți justifici însușesele cu scuza cochetă a tineretii...

Grandioasă epopee, istoria poporului nostru căruia, imi place s-o spun, i mai lipsește doar un Shakespeare care s-o nemurerească, ne poate oferi cine și sute de idei de film...

Primejdiioasă, "omisivă" această tinde să se extindă și asupra documentarului. Imi îngădui, cu tot respectul pe care îl am pentru personalitățile care au constituit juriile ultimelor două festivaluri naționale...

Urmărind cu deosebit interes ecurile preluate de recentul festival al filmului național de la Mamaia, am remarcat încă o dată că filmul românesc a depășit etapele de sovărire...

Gh. TOMOZEI

CARNET TEATRAL

„CAPUL DE RĂTOI“

la Teatrul de Comedie

Et in Arcadia ego...

Țesătura anecdotică a piesei lui Gh. Ciprian narează mistificări și pozne care au făcut bucuria tineretii noastre. Cine nu a turburat, în adevăr, la ora 2 noaptea, în cîntec și veselie, cocoțat pe capota unui automobil trezind pe străzi în goană...

Piesa lui Gh. Ciprian este desprinsă din viață: nu numai din existența citorva liceeni sau studenți bucureșteni, dar și din tineretii studenținești din toate țările lumii care avea să stîrnească adesea, întocmai ca în piesa de față, ecouri în presă...

Intercalarea, în geometria striată în alb-negru a cadrului, a sferii verzi, înfățișând pomul înfrunzit, pe străzi, care după ce se furisăseră pe străzi, cu precauții grotesci, rîzînd zidurile, avînd pe umeri un stîlp lung, l-au aruncat cu zgomot la pămînt...

Capul de rățoi îmbină într-o ferocitate și bine sudată sinteză cele două planuri: al anecdoticii faptului divers, al farsei repetate, cu mici variante, în lungul timpului și în toate

umanitate invălmășită, încrucind cîteva profiluri anonime și episodice, silueta lui Radu Beligan, mlădios și degajat, rînd pe rînd melancolic, sentențios și poetic, comical savuros și sustinut al lui Ion Luca, statura impunătoare a omului cu barbă, simboizînd respectabilitatea onest-ghiditoare, împlîntată pe scenă cu multă vigoare de Mircea Albulescu în rolul lui Dacian.

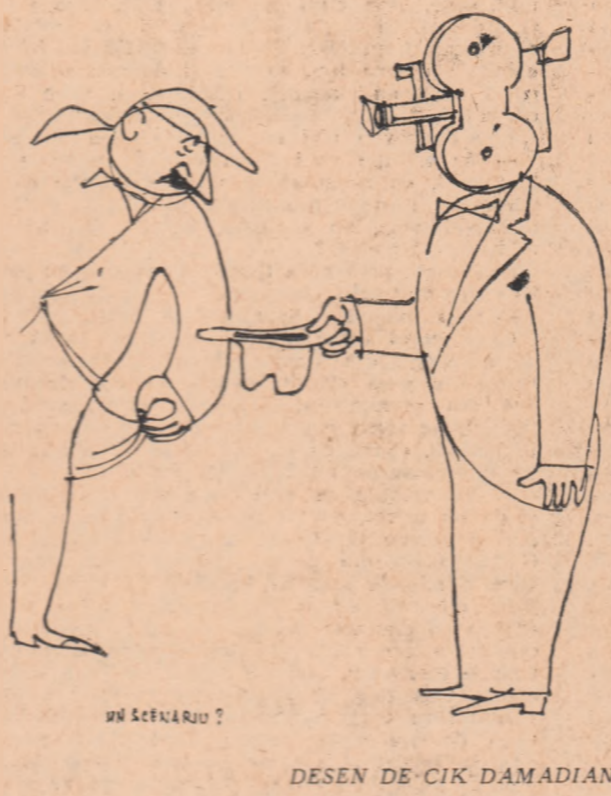
Am vrea să stăruim cu deosebire asupra subtilității regizorale care a subliniat faptul, conținut în text, al revenirii în timp a eroilor principali asupra trecutului lor adolescentin: ei au depășit, în fapt, virata studențească; încearcă să prelungească, oarecum voluntar, această stare juvenilă, identificîndu-se cu ea. Astfel, verva lor va fi înnuiată în melancolie, vevelia lor, dacă nu va fi factice, va avea în ea totuși ceva forțat. Actorii vor merge, într-un fel, la compoziție: de aci și diferențierea dintre jocul lui Beligan, fată de Pălădescu, Diniță și Moraru, semn al unei înțipții regizorale transpusă în joc cu finețe. Intreaga atmosferă a piesei va fi, astfel, învîlăuită într-un halo nostalgic.

Intre piesele principale ale jocului de șah închipuit de Ciprian, se află inspectorul de politie, cîștigat din prima clipă de tineretea curcioroasă a celor patru „rățoi”, jucat cu sobrietate de Costel Constantinescu, și, firește, cel ce a lăsat în urmă, repudiindu-l, verva juvenilă și fanateza, devenind un om serios și rațional (Dem. Savu). Intre cîmpurile de forțe contrarii care se înfruntă în comedia lui Ciprian, una din piesele cele mai sprîntecate și mai tineresti ale teatrului românesc, se află o seamă de suflete simple: Musat (D. Cheza), Aglaia (Rozalia Avram) și D-na Balaban (Dorina Dona), încrucisîndu-și traiectoria jocului pe sub crengele copacului, în care, ca într-un hamac, aproape de cer, de parte de pămînt, cei patru fantezisti își vor clădi cuibul.

Se împlinesc astfel, în varietatea personajelor, multimea peripețiilor și convertirea treptată a sufletelor deschise luminii și poeziei, un spectacol plin de neprevăzut și original, ancorat în realitatea românească de acum cîteva decenii — pe care apariția de grație desuetă, amestec de menueț și romantă, a Sandei Toma o întregeste ferocită — dar avînd un caracter de permanentă, prin tilcurile satirice pe care le sugerează.

Ion BIBERI

teatru FILM muzica PLASTICA

DESEN DE CIK DAMADIAN

INSEMNAȚI DINTR-O EXPOZIȚIE VIBRAȚIA OBSESIVĂ

Se vor împlini în vara acestui an șapte ani de cînd îl cunosc pe pictorul Constantin Dișpe. Mai bine zis șapte ani de cînd i-am intrat pentru întia oară în atelier. Pe pereții atelierului lui Dișpe m-au înțîmpinat atunci, în dimineața înfloritoare, insuportabil de luminoasă, a lui iulie '59, cîteva pinze pe care n-am să le uit niciodată, printre care una mai ales s-a instalat definitiv în ceea ce avea să devină reprezentarea artei sale, pentru mine. E vorba de o pinză dreptunghiulară, de format obișnuit, în care domnea cea vibrația obsesivă a violetului, ce arăta, într-o compoziție destul de simplă — aș spune suspect de simplă — o căruță încărcată cu fin, coborînd pe un drum de munte, cu un țărăn tinăr călcînd între cei doi cai pe care el îi stăpînește și îi domină în inerția lor puternică, curgătoare, și nobilele sale animale...

unei pisici uriașe, galbene, pe un fundal ce curge, galben, lîngă șomul galben al unei vase, peste tot un galben bolnav, patologic, un imperiu obosit, o isterie lentă a unei singure culori și acesta e aproape unicul mod cu care Dișpe își contrazice florile sale virile, nordice, sălbătice, maramureșene. Pisica dormind aduce aici ideea vegetală a hibernacei în animalier, a potenței vegetală în alte regiuni, a unui canal posibil în regiuni, a unui vis al vegetalului în animal. E o pinză în care ideea prinde forme exprese și, poate, de aceea, naționalul, „locul” lui Dișpe natal, aici e mai puțin evident. Unul din motivele preferate ale lui Dișpe e covorul românesc maramureșan, motivele acestui covor și mai ales covorul însuși, scoarta românească. De obicei el apare ca fundal, adeseori e un fel de câmp și aici noi regăsim mereu elementele componențiale, elementele realului pe fondul abstractului românesc. Covorul din pinza vechi și acoperind atîta perți în istorie, la Dișpe își pierde proprietatea materiei sale specifice și uneori el devine aer, alături apă (ca în „Copii pe plajă”), alături chiar nor și ciudat într-adevăr acest nor cu motiv de scoarță românească ce alunecă urias peste un peisaj de țărini în trepăte și în culori ritmice, uleioase, grele, peste acest pămînt în așteptare greoaie, de o adîncă, istorică virtualitate. Covorul lui Dișpe alunecă apoi și peste circumferința inegală a vaselor sale de lut, peste formele feminine, asimetriche dezarmate, ale vaselor sale peste care explodează florile sălbătice, virile, de cîmp, și uneori covorul devine o pinză înțreagă, cum e aceea „Joacă de mîini” și aici noi regăsim motive ritmice, de-o rigidă simetrie, un mioritism nord-ardelenesc, pe fondul verdelui uleios, măsliniu, al acestei vegetații puternice și iată, așa e rememarea mioritică ardelenescă: pe fundal puternic, agresiv, tenace.

feroare, într-o înnoire paroxistică a mijloacelor expresive — nu totdeauna de condamnat — Dișpe e un solitar, un monoton, așa cum sint obsesivii. Adeseori e lipsit de grație, poate chiar de elegant — sigur de elegant — uneori desenele lui e impur, greoi, linia poate părea dezechilibrată, compoziția rigidă, vultușă. Lipsit aproape complet de portretistic, preocupat aproape excesiv de cîștig și natură moartă (chiar și aici compoziție excelentă de atmosferă onirică „Fata cu giuțet” pare un simplu peisaj, fata e una din sărările uriașe, pe care ea le împinge înainte, privită parcă prin lentile deformante), Dișpe are doar cîteva, foarte puține, linii pe care se rostogolește talentul său, dar, cum spunea, aici se cîștigă mereu în profunzime, verticalitate, ceea ce se pierd în varietate. Dișpe e un static, un monocord, dar din culorile lui violente și greoaie repetate pînă la exasperare, din unele pinze se ridică cu impetuozitate — ca și din fresca lui Bacovia — (cu care îl putem găsi unele interfețe temperamentale și de viziune internă) peisajul intern al geniului românesc, de o tensiune gigantică și abstractă. Din citadela adeseori cu podurile ridicate ale scrișului, din cetatea peste care zboară literele ca niște simboluri, elene și criptice, să trimitem un mesager, un sol iute cu un steag alb pe lance, să alerge peste cîmpia difuză ce desparte convențional artele, peste acea formală „țară a nimăului”, așteptînd să coboare podurile greoaie ce atrîm de milenii în verigi groase și infailibile, pentru a-l primi să treacă lîngă noi copitele în butucii lui, prăfuit și acut în sudore, fluturînd înăsa cu bucurie steagul lui triunghiular, pur, pe care putem, cu o mîină grabită și de-cisă, însemna armele noastre, împreună. Expoziția unuia din cei mai înzestrați pictori români e, desigur, unul din cele mai potrivite prilejuri pentru aceasta.

Nicolae BREBAN

CONSTANTIN DIȘPE

„MOROSANCA”

IMAGINAȚIA OMULUI

„Imaginația omului în slujba umanității” a fost lozincă sub care Pelicanul alb a dat startul, recent, primului Festival Internațional al filmului din România. O confruntare de idei și modalități, de stiluri și tendințe prin filme, prin opiniile emise în discuțiile purtate cu realizatorii și în conferința de presă (poate că pînă în 1968 se va putea găsi un cel mai adecvat, o sală mai bună pentru asemenea întîlniri să nu mai fie formale, ci să-și capete importanța reală), etc. Anglia a oferit ca regizorul John Hales. Într-o discuție, Hales (premiat pentru Pășări, albine și berze realizator Tony Gato) consideră că, în vederea generației următoare, solicitarea actuală pe plan mondial putînd fi eventual satisfăcută prin triplarea producției prin întemeierea unei școli internaționale. O preocupare specială o constituie, de asemenea, difuzarea, deci circulația unor asemenea filme. S-ar fi părut că după Faust XX, Gopo, creatorul lui, înscunat cîteva zile înainte cu solemn Premiul de onoare, ar fi meritat să se adreseze în această ocazie, vorbind despre filmul-pilulă, Gopo ori are, prezidențiale juriului internațional era omniprezent, plin de solicitudine ca orice gazdă de film, chiar atunci cînd durează 10 minute, repetațiunea sub diverse forme acestei construcții, tipic-ganulari (a — o istorioară cu început și sfîrșit; b — zagari repetate și ultimul șar inversat; c — subiectul în sine — vine de unde a plecat). În conștientia asta, spectatorul prevede deznădămintul după primele minute. O exprimare mai concisă ar îngădui ca filmul să continue în mîna speculatorului și după ce s-a aprins lumina în sală. (Cîți deprețate are! De multe ori în cele cinci zile am fi vrut ca dezideratul să nu ramina simplă deziderat).

„S-ar fi părut că după Faust XX, Gopo, creatorul lui, înscunat cîteva zile înainte cu solemn Premiul de onoare, ar fi meritat să se adreseze în această ocazie, vorbind despre filmul-pilulă, Gopo ori are, prezidențiale juriului internațional era omniprezent, plin de solicitudine ca orice gazdă de film, chiar atunci cînd durează 10 minute, repetațiunea sub diverse forme acestei construcții, tipic-ganulari (a — o istorioară cu început și sfîrșit; b — zagari repetate și ultimul șar inversat; c — subiectul în sine — vine de unde a plecat). În conștientia asta, spectatorul prevede deznădămintul după primele minute. O exprimare mai concisă ar îngădui ca filmul să continue în mîna speculatorului și după ce s-a aprins lumina în sală. (Cîți deprețate are! De multe ori în cele cinci zile am fi vrut ca dezideratul să nu ramina simplă deziderat).

„S-ar fi părut că după Faust XX, Gopo, creatorul lui, înscunat cîteva zile înainte cu solemn Premiul de onoare, ar fi meritat să se adreseze în această ocazie, vorbind despre filmul-pilulă, Gopo ori are, prezidențiale juriului internațional era omniprezent, plin de solicitudine ca orice gazdă de film, chiar atunci cînd durează 10 minute, repetațiunea sub diverse forme acestei construcții, tipic-ganulari (a — o istorioară cu început și sfîrșit; b — zagari repetate și ultimul șar inversat; c — subiectul în sine — vine de unde a plecat). În conștientia asta, spectatorul prevede deznădămintul după primele minute. O exprimare mai concisă ar îngădui ca filmul să continue în mîna speculatorului și după ce s-a aprins lumina în sală. (Cîți deprețate are! De multe ori în cele cinci zile am fi vrut ca dezideratul să nu ramina simplă deziderat).

„S-ar fi părut că după Faust XX, Gopo, creatorul lui, înscunat cîteva zile înainte cu solemn Premiul de onoare, ar fi meritat să se adreseze în această ocazie, vorbind despre filmul-pilulă, Gopo ori are, prezidențiale juriului internațional era omniprezent, plin de solicitudine ca orice gazdă de film, chiar atunci cînd durează 10 minute, repetațiunea sub diverse forme acestei construcții, tipic-ganulari (a — o istorioară cu început și sfîrșit; b — zagari repetate și ultimul șar inversat; c — subiectul în sine — vine de unde a plecat). În conștientia asta, spectatorul prevede deznădămintul după primele minute. O exprimare mai concisă ar îngădui ca filmul să continue în mîna speculatorului și după ce s-a aprins lumina în sală. (Cîți deprețate are! De multe ori în cele cinci zile am fi vrut ca dezideratul să nu ramina simplă deziderat).

Andriana FIANU

POEMUL PUTNEI

(Urmare din pagina 1)

Amintirile lui Slavici arată câtă străduință a pus Eminescu la organizarea întâlnirii de la Putna, cât a călătorit între Viena, Cernăuți și țară, pentru a determina o campanie de presă, favorabilă holărilor și scopurilor celor de la România Jună. Convorbiri literare de la Iași și Romnul din București au susținut îndobâzile năzuințele tinerilor studenți. Foile transilvănene Albina și Federațiunea au publicat numeroase articole informative. Hasdeu și Colbana lui Traian, laudă tineretul universitar pentru gândul serbării și congresului.

În sensul vederilor lui Eminescu în Notitia... și în Scrisoarea către Dumitru Brătianu este și discursul festiv al lui A. D. Xenopol, când spune la mormintul voievodului: „toți românii care simt în sine un suflet mai osebii, o inimă mai nobilă, fie ei din orice sferă, fie ei din orice țară, să lucreze neobosit, fiecare în parte și toți împreună, spre aflarea și răspândirea mijloacelor care vor putea să înlesnească înrădăcinarea credințelor, năzuințelor și speranțelor noastre comune în unul și același viitor, și să asigure împlinirea aceluși viitor însuși”. N. Iorga, în Istoria lui Ștefan cel Mare (Buc. 1904, p. 313) putea aminti pe drept cuvânt discursul lui Xenopol: „de-o mare înălțare de cuget, bogat în locușoare și în gânduri adânci și cumini”.

Studiul și documentele publicate de prof. Teodor Balan despre serbarea de la Putna, în Șaptezeci de ani de la înființarea „Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina” (Cernăuți, 1932) scot în relief rolul lui Eminescu și al altor tineri ca Slavici, Pamfil Dan, N. Teclu, pictorul Bucevski și muzicianul Ciprian Porumbescu. Aflăm de aici de invitația pe care Consiliul comunal din Iași o face lui Vasile Alecsandri, M. Kogălniceanu și D. Gusti de a lua parte la serbarea împună cu delegații primăriei (p. 127). Aflăm că V. Alecsandri a venit în Bucovina, dar nu a luat parte la serbare și că între cei sosiți au fost remarcați D. Gusti, D. Lupescu, V. Adrian, Sbiria și alții și că oaspeții din Moldova au fost găzduiți la arhondaricul mănăstirii (p. 139).

Să amintim și atitudinea organelor administrative. Guvernatorul Bucovinei era informat de prefectul Renney, care, favorabil studenției și plin de încredere și entuziasm, căuta să antilizeze suspiciunile guvernului austriac.

La serbarea de la Putna au fost și manifestări literare. Despre una a scris toată presa vremii: cele două poezii ale lui Alecsandri cu muzica de A. Flechtenmacher.

Altă manifestare literară n-a fost pusă la îndemina publicului prin dările de seamă ale presei, dar a rămas, până mai deunăzi, cunoscută numai din lucrarea lui T. V. Stefanelli „Amintiri despre Eminescu din 1914”, p. 111 și urm. Prin aceste amintiri s-a creat o problemă a Poemului Putnei. Iată ce scrie Stefanelli: „Am trebuit să-l părăsesc atunci, pe Eminescu, când și eu și el eram mult de lucru, dar când soarele începu să se ascundă după picurile pădurăților munți iarși ne-am întâlnit. Acum avea un teanc de hirtii subsoacă și îl purta cu sine. L-am întrebat ce fel de hirtii sînt acelea și mi-a răspuns că este o poezie ce are să o împărtășească a doua zi. Mi-a dat însă un exemplar din acea poezie pe care începuse să o citească cu glas. Se vede că lui nu i-a plăcut cum o citește, căci îmi luă repede poezia din mână și punind teancul jos, începu să o citească el însuși cu o deosebită însuflețire, încît și eu stam nemiscat, privind la dînsul și ascultîndu-l glasul frumos cu care intona el deosebitele strofe ale acestei poezii. Când sfîrși Eminescu, izbucni bravo! și mi-nunat! din multime. Repede își ridică teancul de jos și se depărta spre partea opusă mănăstirii în direcția spre sat”. Stefanelli l-a întrebat de cine este poezia, și i-a răspuns scurt și brusc: „Nu știu...”.

Stefanelli a rămas cu impresia că poezia ar fi fost a lui Eminescu. Noi însă trebuie să înțelegem altfel lucrurile: Eminescu și-a luat teancul de hirtii și a plecat, nu din modestie, ci fiindcă nu înțelegea să fie aplaudat pentru declamarea unei poezii care nu era a lui. A răspuns scurt și brusc lui Stefanelli deoarece de fapt, nu știa cine era autorul acelei poezii care îi plăseuse mult. Stefanelli însuși ne informează că-n mințile lui Eminescu era o foaie volantă, nesemnată, tipărită la Buciumul român din Iași.

Astăzi ne putem lămurii ușor împrejurările. La serbarea de la Putna era însuși autorul poeziei. Prin unul din delegații primăriei din Iași, Eminescu primește teancul de foi volante pe care avea să-l împartă printre studenți și participanții la serbare. Însuși autorul va fi aflat că poezia lui a fost declamată cu căldură de un student din Viena, al cărui nume nici nu-l va fi reținut, și că a deșteptat entuziasmul ascultătorilor. Anonimul putea fi păstrat în Bucovina — Gusti era și personaj politic care nu voia să atragă atenția administrației austriece — dar nu era nevoie să fie păstrat și pentru România. Autorul însuși a trimis poezia redacției ziarului Telegraful din București și astfel apărea la 29 august 1871, La mormintul lui Ștefan cel Mare cu semnătura lui D. Gusti. În același număr din Telegraful apărea un articol de slavire a lui Ștefan: „uriasul Daciei, ilustrul erou al victoriei latine de la Dunăre”. În numerele din 31 august și 2, 3, 22, 23, 28 septembrie apărea și dărea de seamă despre serbarea de la Putna, cuvîntări, imitări și participări.

S-a pus în discuție la îndoielă autenticitatea semnăturii și s-a lăsat să se înțeleagă că, la redactarea poeziei, ar fi participat și Eminescu. Perpeșcic, în studiul introductiv la ediția Opere alese I (1964) p. XV scrie: „și tot la Ipotești, poate, făcea ultimele corecturi la Închinare lui Ștefan Vodă, splendidul poem tipărit fără încălțură, în foi volante, în tipografia Buciumului român din Iași, pe care Eminescu îl împarte participanților de la Putna și care apare în presă cu încălțura lui D. Gusti”. Nimic nu justifică această părere. Documentele sînt prea precise ca să se mai iște vreo îndoielă.

Foiaia volante s-a tipărit la Buciumul român al lui T. Codrescu. Dar D. Gusti a fost redactor împreună cu Codrescu la Zimbru din 1850 și a rămas în legătură cu Codrescu colaborînd cu imnuri religioase și patriotice la Buciumul român din 1875 și la Calendarul buciului român. Dacă ar fi voit să publice vreo poezie, sub numele lui ori sub anonim, Eminescu s-ar fi adresat tipografiei Convorbirilor literare.

Să înțelegem de ce situația de fapt. În 1871, Eminescu era numai studentul extraordinar de la Viena și se făcuse cunoscut într-un cerc restrîns prin ceea ce publicase la revista Junimea. Activitatea ziaristică de la Albina și Federațiunea era sub pseudonim, pe care nu căutase nimeni să-l identifice.

D. Gusti era o personalitate bine cunoscută ca profesor și om politic. Cu puțini ani înainte avusese un rol de seamă în reorganizarea teatrului de la noi, ajuns în incapacitate de manifestare în urma certurilor dintre artiștii mari ai epocii: Millo, Dimitriad, Pascaly, Iorgu Caragiale. D. Gusti, pe atunci ministru al cultelor, și instrucțiunii publice, la teatrul sub administrația ministerului său, la 25 august 1867, face posibilă munca ordonată a lui Millo și a lui Pascaly și nutrește speranța ca acestora să li se alăture și ceilalți artiști de talent. D. Gusti a avut și o îndelungată activitate literară la Albina românească, Zimbru, Foiletonul zimbrului, Buciumul român, Calendarul Buciumului român. D. Gusti știe să scrie și poezie ocazională. Cu prilejul concierului lui Liszt la Iași, a publicat în Albina românească din 16 ian. 1847 o poezie închinată marelui muzician, mult superioară sonetului lui Asachi, încercat de aluzii mitologice care au necesitat explicații într-o bună parte din folion.

D. Gusti nu era în 1871 la îndia lui poezie despre Ștefan cel Mare și Putna. La 6 iulie 1847 în Albina românească poezia Ștefan cel Mare și arcul său. Acela care scria acum: „Iroul moare și-l ia țărîna / Căce la Putna în locul sfînt, / Căstînatatea toată suspină, / Moldova plînge l-al lui mormint”, putea foarte bine să scrie după un sfert de secol de experiență literară, în momente de entuziasm inspirator: „Din turnul mănăstirii cu fruntea-necrîntă / De patru secolii cîntă un glas armonios / Și-a lui vibrare dulce de-aramă curățită / Prin flăcări întrete, e imn religios. // E-a clopotului Buga, suspin și lamentare / Ce-a mușilor eouri de freacă le-au implut. // Ah! cîntă la mormintul ce astăzi e-n serbare / Că glasul-ți pentru lume și cer este făcut”. Restabilirea adevărului este necesară și prin aceasta, în istoria literaturii noastre își poate primi locul și autorul unei poezii pe care și acad. Perpeșcic (v. revista Luceafărul și Alte mențiuni de istoriografie literară, Buc. 1961). Poemul Putnei: o postumă mai puțin?) o socotea ca una din cele mai frumoase creații ale liricii noastre.

DE 500 DE ANI ARDE O FLACĂRĂ

frumoase și noi agenții unei lumi viitoare nu sîntem decît reflexul său.

De aceea dacă serbarea întru memoria lui Ștefan va avea însemnătate, aceea va fi o dovadă mai mult cum că ea a fost cuprinsă în sufletul poporului românesc și s-a realizat, pentru că a trebuit să se realizeze; dacă însă va trece neînsemnată, atunci va

gul viitor. Avem aceea putere, avem aceea încredere, pentru că sufletul acestei părți a omenirii ce se numește poporul român încă nu și-a revărsat în lume cîmăra cuprinsului său sufletesc. În acea fiebure interioară ale cărei urmări stau încă ascușate în sinul viitorului, să dreptul nostru la trai. Căci asta e legea cea mare a na-

puternic decît amenințările timpului său. Ștefan cel Mare ajunge la țelul său prin neartimarea sa de alții și încrederea în propriile sale puteri, prin conștiința lămurită a stării în care se afla, în fine prin lucrarea adîncă medita-tivă și todeauna măsurată după îndemnul împrejurărilor. Acest caracter de neartimare să-l introducem în spiritual

cuprins de vie înduioșare. Văzînd multe și marile mizerii ale vieții noastre comune, stau adeseori și eu, cum stătea Eminescu, la îndoielă și mi-e parcă nu mai poate să meargă înainte viața noastră națională, în care mișei și neputințioșii atît de ușor pot să-și deschidă drum larg; mi-e însă destul să-mi aduc aminte de băie-

„...În fața unui așa de mare și glorios șir de biruințe, în fața unui trecut pe care nici un alt popor nu l-a mai avut, nu ne putem opri de a nu striga cu nemuritorul Nicolae Bălcescu: „...Mostenitorii ai drepturilor pentru păstrarea cărora părinții noștri au făcut atîtea jertfe în veacurile trecute, fie ca suverenia acelor timpuri eroice să deștepte în noi simțămîntul datoriei ce avem de a mări și de a păstra pentru viitorime această moștenire părintească”.

„Astăzi mai mult decît oricînd, Român, este timpul de deșteptare, de reînviere. „Astăzi mai mult decît oricînd, Român este timpul de a arunca vălul de dolii ce ne acoperă și a ne învesti cu vestmintele strămoșului nostru Ștefan cel Mare!”

(„Telegraful” — 15 august 1871, număr în întregime consacrat serbării de la Putna).

„Ce minte așa de bogată în gânduri, ce limbă așa de îndestulată în vorbe, ce meșteșug așa de iscusit în împlinirea cuvintului să poată împodobi atîtea risipe ale vrăjmașilor, atîtea sfărîmări de cetăți, atîtea zidiri de lăcașuri sfînte și atîta înțelepciune ne-a acestui bărbat carele cu vitejie ne-au apărut, cu înțelepciune ne-au ocărmit și cît a trăit, voinicia noastră și fericirea au înflorit-o?... Pre voi, locuri însoțite de singele vrăjmașilor vă chem martore! Voi spuneți măriei sufletului său! Voi ale lui biruințe, voi a lui vrednicie arătați...”

Vedeți mărirea acestui domn, vedeți ale lui cugete sfînte! Deșteptați-vă stăpînitorii norodelor, ascultați, îndemnați-vă, urmați...”

În zilele lui strîmbătatea era năbușită și legată, dreptatea săracului cel bogat n-o putea îneca, cel puternic n-o putea înclăca, cel de neam n-o putea ponegri. Cumpăna prin care se cumpăneau era la mijloc de față...”

O, vreme fericită! O, stăpînire luminată! O, țară norocită unde dreptatea nu mai puțin decît domnul stăpînește!...

Departele de eurte lui toată minciuna. Zăvistia legală, pizza ferecată, înclăciunea izgonită, strîmbătatea de istov împărțită; dreptatea pe scaun înălțată și nu ea lui ei ei supus slujitor era...”

O, viață fericită! O, obiceluri de aur! O, dulce stăpînire întru care strămoșii noștri au petrecut! Oare-ți mai veni vreedată? Oare ne vom mai învrednic și noi a vă avea? Oare ați fost numai și ați trecut, lăsîndu-ne nouă numai o amară pomenire de voi? Alți îi de dulce dreptatea la o stăpînire și atît fi strîmbătatea de amară încît noi după altele veacuri pe un domn drept plîngem, atunci cînd pe cei strîmbi sau îi uităm sau ne aducem aminte de ei fără numai să-i hulim!”

(Cuvînt apocrif atribuit lui Vartolomei Măzărănu, secolul XVIII).

1. MIHAI EMINESCU: Notia asupra proiectului intrunirii la mormintul lui Ștefan cel Mare, la Putna
2. MIHAI EMINESCU: Scrisoare către Dumitru Brătianu
3. A. D. XENOPOL: Cuvîntare festivă rostită la serbarea națională, în 15/27 august 1871
4. ION SLAVICI: Serbarea de la Putna
5. GRIGORE G. TOCILESCU: Ștefan cel Mare
6. Panegiricul lui Ștefan cel Mare

fi o dovadă cum că a fost expresia unor voințe individuale, necrucite din simburile ideilor prezentului. E o axioma a istoriei, că tot ce e bun e un rezultat al-cugetării generale și tot ce e rău e produsul celei individuale. De aceea meritul nostru va consta numai în formularea ideilor și trebuințelor existente ale poporului, nu în crearea unor aliora; ne vom lăsa în dreapta de cugetarea și trebuințele poporului nostru, nu de ale noastre proprii primite poate de la străini, ne vom lăsa conduși de curentul ideilor națiunii, și nu vom pretinde rolul de a conduce noi prin ideile noastre individuale...”

Pentru comitet: MIHAI EMINESCU și PAMFIL DAN. („Romnul” 3 august 1871).

„Dacă serbarea s-ar înfrupta într-adevăr să aibă acea însemnătate istorică, dacă ea ar trebui să însemne piatră de hotar, ce despărte pe planul istoriei un trecut nefericit de un viitor frumos, atunci trebuie să constatăm tocmai noi aranjatorii serbării, cum că meritul acesta, eroismul acestei idei nu li se cuvine nouă... Este ascuns în fiecare secol din viața unui popor complexul de cugetări care formează idealul lui, cum în simburile de ghindă e cuprinsă ideea stejarului întreg. Și oare oamenii cei mari ai României, noi li vedem urmînd cu toții cu mal multă sau mai puțină claritate un vis al lor de aur, în esență aceiași la toți și la toți timpii? Crepusculul unui trecut apus arunca prin întunericul secolelor razele lui cele mai

Venim aici și pentru viitor. Venim aici pentru a sugere puterea ce susține la luptă pentru bine și adevăr, putere ce izvorăște la mormintele oamenilor mari... Oamenii cei mari ai unui popor nu sînt ai cercului în care ei fură siliți să-și mărginească lucrarea; ei sînt ai neamului întreg, pe cît răsuna aceeași limbă, pe cît se întîlesc aceiași obiceiuri, pe cît se întinde legătura mai strînsă pusă de fire între sufletele omeniei. Ba ei trec chiar peste cercul poporului lui și devin binele întregii omeniri...”

După o lungă noapte, perit-au și întunericul cu stafii-le lui și noi însăși am revenit la viață cu o putere nouă și plină de încredere în lucr-

nostru. Să fim ceva prin lucrarea noastră și nu numai prin ajutorul lucrărilor aliora. Să nu așteptăm pururea lucrării de la alte popoare; să nu introducem în poporul nostru, pentru a multumii trebuințele lui, așezămîntele străine ieșite din mîna și osteneala altor popoare... Să lășăm pe cît se poate timpului și împrejurărilor a lucra pentru noi, iar noi să ne silim a fi gata prin puterea și înălțarea dinăuntru întru a porni ceea ce viitorul ascunde în sinele său.

Lucrarea înceată în interiorul poporului, concentrarea elementului bun, luminarea forței pasive a națiunii noastre, înțelegerea asupra mijloacelor de îndepărtare a dezbinărilor ce ne sfîșie, a rețelur naturale și molipsitoare ce se lăteșe înălțurului nostru — iată lucrarea ce este menită a așeza temelii pe care timpul va ridica oda-tă viitoarea României; lucrarea înceată dar nesfîrșită ca aceia a polișilor ce ridică insule din sinul oceanului pe care apoi viața își așterne covorul său, iară nu ca aceia a furtunilor mării ce-nalță într-o clipă cumplitii munți de spumă că iarși să-i scufunde în latul ocean...”

Tără tu, umbră măreată a lui Ștefan cel Mare, coboară-te în sufletul poporului tău, și în puterea ta de fier încoară-i voința spre împlinirea acelor datorii, pe care natura le impune oricărui popor ce năzuiește spre nemurire.

(„Romnul” 23—24—25 august 1871).

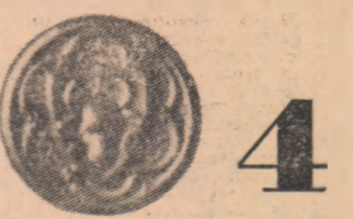
ti aceia, ca să mă rușinez de propria-mi slăbiciune și să mă pătrund iar de încrederea cu care atunci priviam în viitor...”

„Întia oară Românii din cele patru unghieri s-au adunat la un loc ca să preamărească împreună numele unuia dintre marii susținători ai neamului românesc să se îmbărbăteze unii pe alții și să-și întărească credința în viitor...”

„Cînd bubului treacurilor ne-a vestit că primele căruțe au sosit la Arcul de triumf, Eminescu și eu am plecat de la poarta mănăstirii și ne-am urcat pe deal ca să vedem în toată liniștea desfășurarea acestei faze a serbării...; ni se cuvenea lui Eminescu și mie să ne bucurăm în toată liniștea de privilegiștea asta pe care n-ar fi putut nici ceilalți să o aibă dacă noi am fi fost atît de slabi în credință și tot atît de puțin stăruitorii ca dînsii...”

Am avut în timpul celor treizeci și doi de ani care au trecut de cînd cu serbarea de la Putna adeseori ocaziunea de a mă convinge că nimeni dintre contemporanii mei nu a ajuns în ceea ce privește ideea națională la o concepțiune atît de clară ca Eminescu...”

Toți noi cei ce stăteam atunci în legătură fie directă, fie indirectă cu dînsul am rămas ceea ce eram atunci, n-am încetat niciodată a lucra pentru realizarea programului stabilit după impulsivile primite de la dînsul și am profitat fiecare potrivit cu putințele sale și cu temperamentalul său ca să facem ceea ce la Putna hoărăsem a face”.

(„Convorbiri literare” — nr. 10—11/1903; 1/1904)

STELA VINTILESCU, București. — Poezele dumnezeoasă nu sînt sub nivelul textelor publicabile sau publicate chiar, în multe reviste, prin spiritul lor modern, receptiv și deschis experiențelor curente, mai ales a tendinței de „Intellectualizare” a poeziei. Ceea ce lipsește este acea vibrație interioară care însoțește în marea poezie ideea. Cuvintele nu absorb substanța generatoare a poemului, nici măcar atunci cînd aceasta e o stare psihică depresivă. Mai personale ni se par Împăcare și Primăvară pe care le reținem. E cert însă că ne aflăm în fața unui poet de la care așteptăm noi poeme și cîteva date de prezentare.

V. POPESCU, București. — Sentimentul autentic din poemul fără titlu care începe cu versul Sînt atît de singur și din cîntecul Poteci, înclinarea spre meditație cu mai sigură aplicare în Masa de lucru, dezvăluie o înzestrare care reține atenția. Mai puțin caracterul arhitectonic al celorlalte. Ideile, formula tehnică sînt de apreciat, dar mijloacele de expresie nu duc întotdeauna la rezultatul dorit. În poemul Masa de lucru, de pildă, spațiul cuprins între primele trei versuri și ultimele cinci răsfrînge prea slab lumina surprinzătoarelor întrebări din final. Dacă cuvintele prin care notați sec fenomenele ar comunica înfiorarea din actul meditației, ce orizont ar deschide!

B. București. — Ar fi mult mai indicat să vă adresați în continuare poeziei care v-a îndrumat pînă acum. Nouă ne lipsește datele biografice dumnezeoasă literare, adică elemente care ne-ar putea ajuta să determinăm prin raportare la ele, progresul realizat.

RODICA MARIAN, Turda. — Mai personale Poarta sîrului și Alabastru cu imagini proaspete, înscrise într-o geometrie simplă, distinctă de a celorlalte. Evitați repetările, diluțiile și lucrări mai mult pe manuscris.

A. OPREA, Galați. — Versuri îngrijite, cumini, în tonalitate minoră, notații fără adjectiv. Registrul tematic se cere largit.

I. DRAGOMIR, Bucium. — Toate elementele poemului trebuie bine centrate pe ideea poetică. Altfel, invenția de ordinul expresiei, oricît de îndrăzneată, rămîne gratuită. Mișcarea difuză a imaginilor pînă la gradul rupei totale de matcă, instaurată dezordine. Ar fi bine să reflectați puțin asupra acestei păreri a noastre. Părșiți modelul frecventat, găsiți-vă un limbaj personal, o structură proprie. La viitoarele trimiteri așteptăm și cîteva date biografice.

S. T. Suceava. — Fără îndoielă că veți putea aduce în lirica de azi o notă nouă. Aveți capacitatea de a vă exprima în forme concise și de a crea simboluri tulburătoare. Dar deocamdată plă-

țiți un greu tribut unor surse identificabile de la prima vedere, pe care, de alfel nu le escamotați. Părșiți-le! Dacă orizontul dumnezeoasă dătește s-ar lumina, poezia ar urca promontoriul de pe care se rostesc marile mesaje. Așteptăm cu mult interes evoluția dumnezeoasă. Trimiteti-ne mai multe versuri și, în vederea ieșirii în lume, datele de care are nevoie prezentatorul.

DUMITRU RADU IONESCU. — Neprimind răspuns la invitația noastră din 19 mai 1968 de a ne trimite tot ce ați mai scris și negăsindu-vă la adresele indicate în sumara notă biografică (C.I.I.-Pipera, Liceul C. A. Rosetti), repetăm mesajul de atunci.

ȘTEFAN BUZĂRESCU. — Dacă ați transcrie în proză versurile dvs., v-ați vedea singur scaderile. Mai înțil, puținătatea conținutului, apoi stridentele de formă care acuză o pregătire superficială, un gust estetic reformtat. Trebuie să citiți mult, să reflectați la ceea ce spuneți și să vă zmulgeți din robia metodelor frecventate, pentru că semne de vocație există.

I. VREMELNICU. — Încă nu ne putem forma o părere. Ne-ați trimis o singură poezie din care transpare fervoarea lirică, dar socotim că înfrînarea sensului printr-o aglomerare de simboluri și elipse, prin declarații sentențioase cu aer de fron-

dă vă dezavantajează. Că aveți ceva de spus e neîndoiel. Mai trimiteți.

VICTOR BOGDAN. — În primele plicuri, exerciții școlărești de versificație cu ecouri din Alecsandri. Un semn de depășire a acestei faze apărea timid în poemul În ceasul ăsta lung și în unele versuri din Noi am copilărit: Noi am copilărit pe paștea întinsă De fruntea mea și a ta atînsă... Sprețnam la amintiri și glume. Cînd seara s-a lăsat ne-am sărutat Sufletul ca lacrima curat.

Versurile din ultimul plic marchează un salt pe linia căutării unei expresii proprii și a concentrării. Unele nesiguranțe se fac simțite și acum. Dar efortul de limpezire e vizibil. Mai conturame ni se par Adolescență și Dor.

G. DUTĂ VERONA. — Ne-ați ușura lectura trimițîndu-ne texte dactilografiate. Un progres sensibil în sinteza excesiv încărcată aduc poemecabil și compunerile mai scurte expresive. Mai trimiteți împreună cu cîteva referințe de ordin biografic.

Emil GIURGIUCA

LA TELEFON, GENEVA!

Secvențele diverselor actualități europene au nota lor de umor pe lângă problemele de mai gravă sau mai complexă interpretare. Dacă amuzamentul se culege ușor din manifestările zgomotoase și de zigzag ale presei sau ale forfetorilor cotidiene de stradă, fondul unora ar ramificații și complicații mai adânci.

În timp ce un aventurier escalada zilele trecute zidurile castelului lui Arthur Conan Doyle ca să pătrundă în atmosfera de muzeu a nu mai puțin celebrului Sherlock Holmes, ca să lue comica sumă de 200 de franci, ospătându-se apoi bine, în bucatăria actualilor stăpâni, tineretul țării de Jos începe joaca de-a vateascu cu propria lor conștiință și libertate de acțiune.

Dacă muzica ușoară, exprimată mai acum vreo doi ani prin chitare electrice, debutate și cu o coafură cazută în breton abundent peste ochii unor băiețani, poate că altfel frumoși, melodia a căzut brusca zilele acestea în notele și cele mai de jos. Tineretul unei părți a Europei trece printr-o ciudată stare de confuzie și dezechilibru, vecină cu dezintegrarea armoniei umane și cu negarea însăși a forțelor ei vitale. În Olanda lălelelor frumoase și a moșilor de vânt cu aripile răsărite, tineretul orășenesc a pornit o neașteptată mișcare de revoltă fără scop, fără sens, fără idei — manifestându-se cu brutalitate, din foc la mașină, spargând vitrine, blocând circulația, ei au culminat cu luarea în asediu a unui local de poliție unde un „coleg” fusese închis — venită revoluție cu bombe fumigene fabricate de ei. Evident, poliția, ministerele, palatul regelui s-au culmenat. Sociologii, pedagogii, juristii, medicii, au anchetat. Concluziile lor: „Tinerii s-au revoltat de prea mult bine”. Acești tineri cu părul căzut pe umeri, cu capetele blonde, nevinovate în aparență ca niște lășuși cu ochii albaștri, au fost denumiți ad hoc „provoși” adică provocatori. Avid tot ce trebuie, ei s-au revoltat împotriva a tot ceea ce au. Nemaivind un ideal, nici o dorință neimplinită, nici un gând nerealizat, ei au pornit, fete și băieți la un loc, în război fantomă împotriva a tot ceea ce civilizația a fost în stare să le dea. Mai grav e că starea lor socială excelentă n-a fost în stare să genereze poezia, pictura, cîntecul sau dansul. Într-oși la un primitivism la necolul lui, ei și-au dăruit singuri mai întii sentimentele, rațiunea și simțurile.

Evident, problemele numărului unu ale tineretului nu sînt dominate peste tot de chică, extravagante și pierderi de timp. Elvetia își desfășoară tineretea energilor ei pe diferite planuri între artă, muzică, sport și felurite alte indeclicării ale vacanțelor în pregătire Geneva și-a albit și ea zidurile — le Mur de la Reformation — primind nu numai amintirile ei medievale, ci și atmosfera ei caldă, primitoare și plină de noutate.

Galeriile de artă și expozițiile curente ca și reorganizarea teatrului genevez constituie fenomenul tineretului actual de la care generațiile în dezvoltare pot lua exemplele cele mai bune.

Sub umbra unor saleimi mișcați de vînt și de vrăbii, într-unul din unghiurile liniștite din La Cité firul proaspăt de apă al unei fontane are înconjurat zilele trecute de un grup de tineri genezezi porniți în redescoperirea orașului lor. O fontină cu o placă mare și albă de piatră cu inscripția amicitia memor desupra a două chipuri sculptate de femei, două muzee, frunte lângă frunte. Pe a doua față a monumentului, tot două nume și două medaloane în basoreliev: Gaspard Vallette 1865—1911 și Philippe Monier 1864—1911.

Doi scriitori cărora amicii și cititorii le-au ridicat, în amintirea prietenilor lor de o viață, lespezea, fontina și treptele ei pe care păseau sfioși niște urmași ai lor întru stil și poezie.

O stradă vecină se cheamă La Promenade du pin cu marele muzeu de artă și istorie de o parte și cu un parc miniatral de partea cealaltă, cu brazi cu cetina albastră. În mijlocul acestui parc un bloc statuar: două femei în bronz cu alura spre eternitate. O inscripție, o emoție: la la mémoire de Ferdinand Hodler 1853—1918. Se știe că Hodler este unul dintre marii pictori ai Europei cărui acest grup de tineri îi aducea elogiul sfîrșitului de secol XX.

Geneva, 7 iulie 1966

Baruj T. ARGHEZI

ELVIO ROMERO (Paraguay) PARTIZANII VIETNAMEZI

Iată-numerical.

Negru și dens — Un suspin care iese din piepturi, imens Căpătînd dintr-o dată contururi și sens.

Iată pădurea.

Dar nu simplă pădure. Ca sub pietre de moară tăceri se sparg, dure. Un ecou neștiut lunecînd prin pădure.

Iată noaptea.

Dar lung e ca nopțile toate. Șuier lung și tăios printre ramuri ruzbate — Un cuțit implîntîndu-se nopții în spate.

Iată copacul.

Dar nu-i simplu copac. E o ură-mpietrită dureros lîngă lac. E o față-nflorînd printre frunze-n copac.

Iată bambusul.

Dar nu bambus de rînd. E-o cîmpie de spice pin-n zări susurînd. Intre spice — capcane pentru lupul flămînd.

Iată ziua.

Incepe pe creste-a albi. Dar nu zîud! — sentință pentru dușmani va fi. Necruțătoare ca zorii de zi.

Și iată mulțimea!

Dar nu cea de oricînd. E speranța pretutîndei prin, fără trecînd, Cu arma în mînă, pe moarte călcînd!

În românește de DIM. RACHICI

gazeta literară

COMITETUL DE REDACȚIE: Tiberiu Uian (redactor șef); Teodor Balș, Al. I. Ghilio; Ion Lăncrănjan (redactor șef adjunct); Alexandru Oprea (redactor șef adjunct); Eugen Simion; Mihai Stoian (secretar de redacție)

Prezentarea artistică: Radu Georgescu

Prezentarea grafică: Mircea Popescu

Imprimat la Întreprinderea poligrafică „Informația”

prezente românești

De vorbă cu EUGEN BARBU

despre „Groapa” în ediție franceză și despre... altele

R.P.: Sîm ai românești „Groapa” a apărut de curînd la Paris. Primul număr în-în ajî în diverse reviste și se potrivește. Fiecum așa să ne împărtășim, să se „vînt”, și alte aspecte ale confruntării pe care cartea des. a avut-o cu publicul francez.

E. B.: Amis, după ce au trecut câteva săptămîni de la apariția cărții mele în Franța, pot să spun unele lucruri, eliberat oarecum de emoție. Trebuie să mulțumesc pe această cale tuturor celor care mi-au ajutat în traducerea cărții mele în limba cea mai cunoscută din lume. A fost nevoie de un mare efort, pentru că recitarea acestor pagini într-un grup prezentat a cerut un efort considerabil. Sînt mulțumit Editurii Meridiene ar trebui să aibă în vedere o colaborare mai profundă cu limbaj francez. Intimități traducerii noastre din 1959 au rămas la formulă clasică și scolară, de unde aspecte de vers și rînd care nu pot ajunge într-un grup prezent.

Confruntarea cu publicul francez are loc de-a lungul, în sensul primului număr au fost foarte favorabile și se potrivește. Fiecum așa să ne împărtășim, să se „vînt”, și alte aspecte ale confruntării pe care cartea des. a avut-o cu publicul francez. Intimități traducerii noastre din 1959 au rămas la formulă clasică și scolară, de unde aspecte de vers și rînd care nu pot ajunge într-un grup prezent. Intimități traducerii noastre din 1959 au rămas la formulă clasică și scolară, de unde aspecte de vers și rînd care nu pot ajunge într-un grup prezent. Intimități traducerii noastre din 1959 au rămas la formulă clasică și scolară, de unde aspecte de vers și rînd care nu pot ajunge într-un grup prezent.

Marin Sorescu, ceea ce nedreptățește pe mulți alții.

R.P.: Consecințe ale acestor traduceri?

E. B.: Groapa se traduce la ora actuală în S.U.A., R.F.G., Grecia, Turcia, Iugoslavia, Bulgaria, Ungaria, Italia. Au mai cerut-o spre consultare edituri din Spania, Anglia și Suedia.

R.P.: Ce impresii aveți despre felul în care este cunoscută literatura română clasică și contemporană peste hotare?

E. B.: Din păcate, nu putem vorbi despre o cunoaștere temeinică a literaturii române, fie ea clasică, fie contemporană, peste hotare. S-a făcut efort de puțin în această privință și nu înțeleg de ce nu se începe să se ia în serios problema unei culturi care are un cer și un pământ. Eu cred că trebuie să trimitem scriitorii tineri și talentați pe mai mulți ani în străinătate, unde să invite limbile de circulație universală la perfecție și după aceea să se devoteze transmiterii genului românesc celor ce doresc să ne cunoască. Nu mai putem aștepta nici măcar o zi, pentru că simțim de mult ori dorința inițierii. E dureros ca un poet de valoarea unică a lui Arghezi să fie citit de puțin cunoscut și citit de imperfect, ca spune. Hagi, Barovia, Barbu, Pillar ar face o impresie extraordinară pretutîndea, dacă au pune umărul.

R.P.: „Pelicanul alb” nu l-a uitat, desi ai lipsit, premiind „colectivul” filmului Procesul alb. Sperăm că faptul nu l-a lăsat indiferent.

E. B.: Într-adevăr, nu m-a lăsat indiferent. Premiul cel mare al Festivalului înseamnă, de sigur, un efort colectiv, dar este adresat mai ales regizorului. Neavînd pretenții de un scenariu, nu revindec mai mult. Nu pot însă să trec peste dreptul scriitorului în acordarea unor premii. La drept vorbind, Festivalul acesta are destule păcate și o spun ca fost prezidinte al său la editia inaugurală. Prea multe interese, prea multe presiuni subterane și efort prea multe premii! Poemul nu face niciodată bine în materie de drept. Evident, aici e vorba de premii onorifice, dar și el de la trafic de influență. Și pe urmă, juriul. De ce nu se aduc la masa judecătorească oameni din afară, de ce se dă cumpănă dreptății unora care nu se pot obiectiva cu nici un chip, nerecuzabil în fața celor zgometoși și reclamanți, a lingșitorilor și celor ce se autoîntindec „genii”? În concluzie, mai avem mult de făcut în materie cinematografică. De ce să n-o spunem pe șleau.

DREPTATEA ÎȘI VA SĂRBĂTORI VICTORIA

(Urmare din pagina 1)

rezolvarea pe cale pasnică a complexelor probleme existente în momentul de față. „Problema securității europene — a declarat tovarășul Nicolae Ceaușescu — nu este pentru poporul nostru o problemă abstractă, ea este legată de asigurarea condițiilor muncii sale pașnice, de posibilitatea de a asigura mersul înainte al dezvoltării construcției socialiste și creșterea condițiilor pentru trecerea la construirea comunismului. Iată de ce partidul nostru, guvernul nostru se preocupă îndepărtat de problema securității europene”.

Actualile relații existente între țările balticului și zbuciumatului nostru continent favorizează instaurarea unui climat de destindere și colaborare economică, științifică și culturală. Un asemenea climat este dorit de popoarele tuturor statelor europene, indiferent de orientarea politică și socială. Rolul nefast pe care îl au în „divizarea” Europei imperialismul american și cercurile reacționare oligarhice — în primul rînd militarismul revansard din R.F.G. — este evident și de astă dată. Propunerea ca toate trupele străine să fie retrase de pe teritoriul altor state în limita propriilor granițe naționale, precum și propunerea cu privire la desființarea concomitentă a blocului militar N.A.T.O. și a Pactului de la Varșovia, ar putea deveni măsuri salutare pentru crearea unui climat de încredere reciprocă. Din păcate însă, oțita vreme cîl Bundeswehrul nu a renunțat la obținerea armei

atomice, o asemenea soluție este deocamdată mult îngreunată, iar statele socialiste sînt nevoite să-și întărească forța de apărare pentru a putea da replica zdrobitoare oricărei eventuale agresiuni.

*

Viteazul va avea încă multe de spus despre deosebita însemnătate pe care o au și o vor avea în asigurarea păcii, în mobilizarea popoarelor la lupta împotriva reacțiunii și imperialismului, cele două Declarații de la București.

Spirinul spontan și hotărît pe care reprezentanții de frunte ai opiniei publice românești l-au manifestat îndată după transmiterea textului prin radio sau prin presă, dă glas totodată încrederei nestrămulate și devotamentului neclintit ale întregului nostru popor față de politica externă promovată cu înțelepciune și consecvență de Partidul Comunist Român și de guvernul Republicii Socialiste România.

Oamenii de știință, cultură și artă, scriitorii români, și-au exprimat și își exprimă speranța că mesajul profund umanist cuprins în Declarațiile de la București va avea răsunet în conștiințele confrăților lor de peste hotare, va polariza pe viitorii de bine și pace din lumea întreagă. Pentru că singurul gînd care ne animă pe toți este să o facem din această eră a zborurilor cosmice o eră de dreptăți și bunei înțelegeri între popoare.

FELIX LABISSE (Franța)

„MAREA VINĂTOARE”

CONCURSUL NOSTRU „EROUL LITERAR PREFERAT”

Au obținut cite un abonament gratuit, pe 3 luni, la „Gazeta Literară” (1 octombrie 1966 — 31 decembrie 1966): Elena Teodoran, Ibănești, 263, Reghin, Mureș; Eugen Popa, Miha Lupeni, reg. Hunedoara; Codreș Aristotel, com. Siliștea-Crucii, raion Bălilești, reg. Oltenia; Leah Elena, Peja Republicii nr. 1, Făgăraș, reg. Brașov; Săvescu Ioan, str. Ion Frimu 44, raion 30 Decembrie, București; Bogdan Elena, str. Băntușii 1—3, raion 30 Decembrie, București; Popescu C-tin, com. Bistret, raion Bălilești, reg. Oltenia; Buzzeu C-tin, com. Dragomirești, raion Piatra Neamț, reg. Bacău; Popescu Marcela, calea Griviței 36, raion 30 Decembrie, București; Preda Marilena, bd. Magheru 7, bloc D, Sc. I, apt. 23, raion 30 Decembrie, București; Ion D. Maria, prof. Școala generală Siliștea-Crucii, raion Pitești, reg. Argeș; Stănescu D-tru, com. Cotmeana, raion Pitești, reg. Argeș; Boran Vichen-te, str. Doja 16, Timișoara; Dobrogeanu Ion, calea Dumbrăvi 28, Sibiu, reg. Brașov; Serban I. Dumitru, str. Vasile Alecsandri nr. 10, Cluj; Drăgus C. Silvia, Școala generală Corădeni, raion Dorohoi, reg. Suceava; Olga Dumitriu, str. Minuleasa nr. 24, raion T. Vladimirescu, București; Bîrban Gh. Școala generală Chișinău de sus, raion Arghita, reg. Brașov; Bărlău V. Paula, învățătoare, com. Tîbănești, raion Negrești, reg. Iași; Moisilă Cornelia, studentă,

com. Siliștea-Crucii, raion Pitești, reg. Argeș; Iurea Maria, com. Verești, raion Botanișani, reg. Suceava; Anghelescu N. Ion, str. Ardealului 30, raion Grivița-Roșie, București; Ion D. Maria, prof. com. Siliștea-Crucii, raion Pitești; Galeru Rodica, str. Calea Romanului 131, Baia Mare, reg. Cluj; Vasile, com. Florești, raion Adjuț, regiunea Bacău; Ionescu Mihaela, str. Lotru (Petofi) nr. 11, Craiova; Ștefan Ștefan Constantin, școala Chirurgiului, bloc 15, sc. 1, et. 1, ap. 5, raion N. Bălcescu, București; Lt. Maj. Geo. Cioban, U. M. 0175 — Iași; Săvo S. Ioan, învățător, Școala generală nr. 247, Moara Domnească, com. Găneasa, raionul 23 August, București; Of. Al. Al. Florica Jegeru, bd. Republicii 44, Arad; Const. Roșca, strada Eternitate 54, Iași; Feru Victor, bloc C 8, ap. 27, Tîgăna H. Galați; Popovici Sebastian, bd. Republicii nr. 79, raion 23 August, București; Aurel Beldea, comuna Dogi, raion Negrești, reg. Iași; Tudose D. Ion, sat Pîlăgia, com. Rădești, raion Muscel, reg. Argeș; Oprea Mihai, str. M. Eminescu nr. 19, Predeal; Constantin Gh. str. Calea Dașului nr. 35, Timișoara; Kojeci Alais, str. Livezilor, bloc 9, sc. A, ap. 4, Pitești; Ban Margareta, str. Pandurilor 12, Beluș, reg. Crișana; Elena-Liana Chiriac, str. Mozart 18 A, raion 1 Mai, București; Cloșca Olimpia, str. Moșilor 24—26, Cluj; Timiș Dragoș,

medico-militar, raion 16 Februarie, București; Băliescu Maria, bd. R.S.R. nr. 79, ap. 3, Pitești, reg. Argeș; Leopoldina Gh. Liță, str. Crisan nr. 16, Caransebeș, reg. Banat; Stănescu, com. Drăgănești Vlasca, raion Drăgănești Vlasca, reg. București; Moldovan Viortica, piata Gh. Gheorghiu-Dej nr. 10,33, Baia Mare, reg. Maramureș; Rezuș Crist, str. Bolintineanu nr. 5, raion Turzii, reg. Cluj; Vigan C-tin, str. Tucomir Volevod nr. 30, raion 1 Mai, București; Monda Virginia, str. Horea nr. 52, Cluj; Mareu Avram, str. Dr. Juvăra 37, raion 16 Februarie, București; Dumitrescu Margareta, bd. Alex. Ion Cuza nr. 24, raion 30 Decembrie, București; Prof. Virgil Cioldos, str. Sîrbilor nr. 22, Alba Iulia; Speri Mathilde, str. Bădăci Clăntz, 2 Medias; Smereșki N. C-tin, bloc VII, ap. 9, Ocna Mureș; Ion Mariliana, str. Emancipării nr. 46-A, raion 1 Mai, București; Petru Iegaru, bd. Republicii 44, Arad; Gheorghieș Nal-din C-tin, str. I. L. Caragiale, nr. 16, Deva, reg. Hunedoara; Grădinaru Maria, sat M. Kogălniceanu, com. Coteșca, raion Săveni, regiunea Suceava; Tudorieț Marin, com. Mîrsa, raion Videle, reg. București; Rieș Gheorghieș, sanitar I.G.H. Nuceoara Sălița, raion Curtea de Argeș, reg. Argeș; Of. Domnescu, Cornea Pantelimon, str. Filimon Sîrbu,

93, Făgăraș, reg. Brașov; Romocea Al. șos. Iancului 165, raion 23 August, București; Lupu Marilena, str. Bagdasar nr. 1, Craiova; Nedelcea Elena, piata Unirii nr. 6, Sc. C, etaj III, ap. 17, Iași; Nazarie Amalia, satul Brăhăgești nr. 130, raion Tecuci, reg. Galați; Mircea George, str. Hrisovului nr. 11, bloc C-2, sc. B, ap. 40, et. IV, raion Grivița-Roșie, București; Romocea Elena, Iancu-lui 165, raion 23 August, București; Valdeanu Gh. Mihai, com. Dragomirești, raionul Piatra-Neamț, reg. Bacău; Lungu Gheorghieș, com. Zegala, raion Tr. Severin, of. Prunisor, reg. Oltenia; Vonescu Iorgu, str. 23 August nr. 8, orașul Alud, reg. Cluj; Zegheru Gabriela, str. Sîntul Nicolae Tei nr. 40, raion 1 Mai, București; Mechlou Iron calea 1 Mai, nr. 1, Oradea; Stănescu Anca, str. Pictor Luchian 7, București; Iordache Lucia, str. 30 Decembrie nr. 83, raion Tg. Neamț, reg. Bacău; Elena Călarău, str. Cîmpia Turzii 70, raion 30 Decembrie, București; Maricela Costan, profesoară, sat. Sîrbău, com. Chiligieni raion Fălticeni; Matis Maria, profesoară, Școala generală Dej-Vile Dejului, str. Somcutului nr. 143, raion Dej, reg. Cluj; Trifoiu Nicolae, str. Anatole France nr. 24, Cluj-Mic, Aurel, com. Deta, str. M. Eminescu 6, raion Deta, reg. Banat; Prof. Draguț Maria, Oțelu Roșu, str. Gării nr. 1, raion Ca-

ransebeș, reg. Banat; Nănescu I. Valeriu, sat Pîlăgia, com. Rădești, raion Muscel, reg. Argeș; Borsă Teodor, spaliul Băului nr. 16, scara A, ap. 2, Iași; Bursulescu P. Vasile, învățător, Școala generală com. Tîbănești-Negrești, reg. Iași; Dura Marian, sat. Cepari, nr. 45, raion Năsăud, reg. Cluj; Ojite Ion, com. Hotarele, raion Oltenia, reg. București; Gebl Ion, Arad IV, str. Arinului nr. 20, reg. Banat; Stănescu Ion, Codresu E. Iași; Capitănescu Nicolae, com. Mălculești, raion Strahala, reg. Oltenia; Popescu C-tin, com. Bistret, raion Bălilești, reg. Oltenia; Dragomir Elena, str. Caracal nr. 48, A. Craiova; Vlad I. Mihail, com. Brăbulețu, raion Tirgoviste, reg. Ploiești; Măndulescu Ion, com. S. Căleşanca, raion Furei, regiunea Galați; Eugen Diimirescu, str. Poporulul, bl. 4, ap. 21, Medgidia, reg. Dobrogea; Nitu N. Ion, com. Dumitresți, raionul R. Sărat, reg. Ploiești; Pană Adrian, com. Tândărel, raion Fetești, reg. București; Lucia Bădulescu, intrarea Sergent Pandru Ion, nr. 6, raion 23 August, București; Doina Berbecanu, str. Școala Herăstrău nr. 10, raion 30 Decembrie, București; Pirvulescu Rodica, com. Telega, raion Clujina, reg. Ploiești; Sanda Romano, str. Toamnei nr. 122, raion 1 Mai, București.